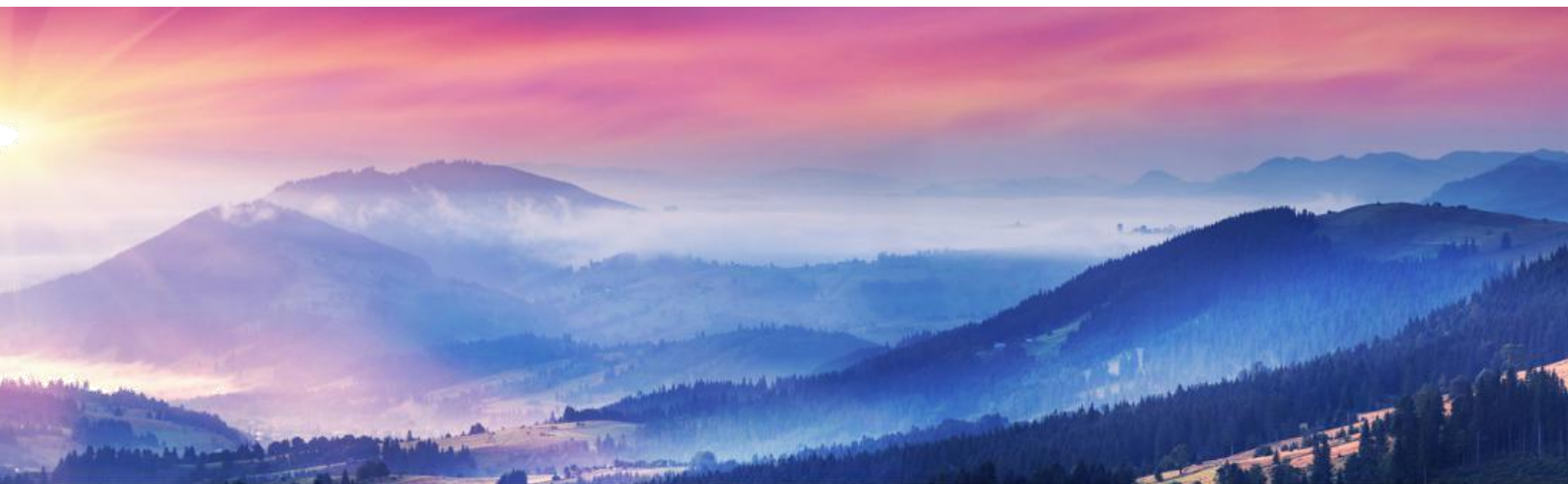

PARTNERSHIP WITHOUT BORDERS

CODE VDIC (HUSKROUA/1702/8.1/0035)

Output 2.1. Training Program

Szerző: Plébán J. Kristóf

Ez a kiadvány az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. Tartalma kizárólag a CODE VDIC projekt felelőssége, és nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió álláspontját.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. Modul: Nemzetközi humanitárius alkalmazás határmenti segítségnyújtás irányelvei.....	6
2. Modul: Határmenti önkéntes fejlesztés, humán kapacitásépítés alapelvei, helyi képzés követelményei	35
3. modul: Határmenti Önkéntes beavatkozás kapacitás fejlesztés képzési követelményeinek felmérésére épülő humán erőforrás képzés, tervezés, szervezés, és végrehajtás.	58
Felhasznált irodalom	72
Jogszabályok.....	74

Bevezetés

A népesség növekedése, termelés szerkezetének változása, számos környezeti állapotváltozást hozott létre az Észak-Kelet Kárpátok területén. A meglévő veszélyek mellett a változások számos új kihívást teremtettek a veszélyhelyzetek kezelése területén. Az egyre nagyobb mértékű, több tényezős káreseményeket, csak a kapacitások növelésével és új integrált megközelítés segítségével lehet kezelni. A káresemények növekvő száma és a károk mértékének növekedése elengedhetetlenné teszi az önkéntes szervezetek bevonását.

A **CODE VDIC projekt** fő célkitűzése a Kárpátok Eurorégió térségében új önkéntes kapacitások létrehozása, eljárasmódok közös fejlesztése és a veszélyhelyzetek esetén a beavatkozó erőforrások összehangolása, egy négyoldalú határmenti együttműködés keretében. Egy közös, határon átnyúló önkéntes hálózat létrehozásával a projekt partnerszervezeteinek fő célja a természeti és ember okozta katasztrófák megelőzése és rugalmas ellenállóképesség fejlesztése a programterületen. A projekt fejlesztési elképzelései, jelentősen hozzájárulnak a térségben élő lakosság biztonságának növeléséhez.

A mai kihívások egyike a növekvő károkkal járó események száma és mérete a közösségek számára, mind nemzeti, mind nemzetközi szinten. Nyilvánvaló, hogy ezt a tendenciát csak a társadalom erőforrásainak nagyobb és hatékonyabb felhasználásával lehet ellensúlyozni. Annak ellenére, hogy az új katasztrófakezelési törvény bevezetése óta nemzeti szinten jelentős változások történtek Magyarországon, az integrált katasztrófakezelés és a kiterjedt károk kezelése igényli a jól képzett és felszerelt önkéntes szervezetek szerepvállalását. A projekt a növekvő káresemények előfordulása és a közösségre mért károk csökkentésének lehetőségét támogatja, egyrészt a fenyegetett közösségek rugalmas ellenálló képességének növelésével, másrészt a beavatkozó önkéntes szervezetek humán és eszközfejlesztése segítségével. **A projekt a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI CBC Program 2014-2020 támogatásával valósul meg.**

Az önkéntesek emberi erőforrásainak növelését egyrészt a társadalom mind szélesebb rétegeinek bevonása (toborzás), másrészt a meglévő állomány megtartása/fejlesztése/képzése jelenti. Az önkéntes emberi erőforrás-menedzsment az egyénnek, mint a fejlesztés alanyának a célirányos befolyásolását jelenti, alkalmazkodóképességének és felkészültségének javítása érdekében, amit a projekt képzési lehetőségei teljes mértékben támogatnak. Az egyre gyorsuló ipari és technológiai fejlesztések és az egyre gyakrabban előforduló extrém időjárási körülmények rendkívüli mértékben megnövelik a társadalomra ható fenyegetéseket, kockázatokat; ezt az egyre erősödő sérülékenységet csak korszerű eljárasmódokkal és korszerű eszközökkel lehet kezelni.

Az önkéntes szervezetek projektszemléletű anyagi-technikai fejlesztését a humánerőforrásokkal egyenrangú, azokat kiegészítő és szoros kapcsolatban lévő kérdéskörként kezelik a projekt partnerek. A részt vevő szervezetek (önkéntes és egyházi szervezetek és önkormányzatok) projektfejlesztési iránya feladat-orientált; a hangsúly a gyakorlati alkalmazásra való felkészülésen van. A fejlesztések a programterületen jelentősen növelik a lakosság biztonságát. A partnerek közös fejlesztő tevékenysége az alapja a jövőben, a hatékony, közös határmenti önkéntes, segítségnyújtó beavatkozásnak. A közös munka alapján növekvő kapacitások mind nemzeti, mint térségi szinten magasabb szintű és gyorsabb beavatkozást tesznek lehetővé a helyi, nemzeti és határmenti régiók szintjén egyaránt.

Az önkéntes szervezetek hatékonyságát, a humánerőforrások képzésre épülő, magas szintű alkalmazhatóság, és beavatkozás korszerű eszközeinek használata biztosítja. A projekt eredményeire épülő, növekvő kapacitások, elősegítik a megelőzés és beavatkozás, magas szintű alkalmazását a kárterületen. A lakosság számára érezhetően növekszik a biztonság szintje. A hálózatra épülő határmenti önkéntes beavatkozás, a programterületen élők élet- és vagyonbiztonság, kiemelkedően fontos közbiztonsági feladatára irányul.

A katasztrófavédekezés, mind a négy részvevő országban, törvényben rögzített létfontosságú állami feladat. Az országok biztonsági stratégiájának eredménye biztosítja a lakosok biztonságának fő szegmensét. A programterületen minden nemzet részére alapvető a katasztrófák hatósági megelőzése; a bekövetkező polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtása; a védekezés megszervezése és irányítása; a káros következmények felszámolása; a helyreállítás-újraépítés megvalósítása. Annak ellenére, hogy ezek létfontosságú állami feladatok és mindenhol központosított felelős állami szervezet áll rendelkezésre, a végrehajtásra, de fontos részei a katasztrófavédelem, válságkezelési rendszernek az önkéntes szervezetek. Nemzeti stratégiákra épülő rendszerek működése abból az alapelvből indulnak ki, hogy az állampolgároknak joguk van a biztonságra, de annak megteremtésében nekik maguknak is tevékenyen részt kell venniük.

A fenntartható fejlődés, és a közösségek biztonságos életvitele számára a legnagyobb kihívást a ciklikusan ismétlődő veszélyhelyzetek katasztrófák jelentik. A problémakör kezeléséhez elengedhetetlen a közösségi összefogás, az együttműködés a civil társadalom teljes kapacitásainak bevonása. A jelenlegi kockázati tényezők között számos, a modern ipari társadalom terméke. A globalizációs folyamatok, a geopolitikai, és az emberi tevékenység miatt felgyorsuló természeti folyamatok hatása szintén érzékelhető a veszélyforrások területén. A projektekre épülő kapacitás fejlesztési stratégia elengedhetetlen része a programterületen önkéntes beavatkozó polgári védelmi szervezetek képességeinek növelése. A katasztrófa, polgári védelem, veszélyhelyzet kezelés szerepét az országok biztonsági rendszerébe integrálva, a megelőzés, a védekezés és a helyreállítás egységes feladatrendszerében hajtja végre.

A biztonság fontos része, helye a rendvédelmi feladatok között van, szoros együttműködésben a lakosságtól a közigazgatáson át a vállalkozói és karitatív szerveken keresztül a társadalom minden szereplőjével. A biztonság területén a fejlesztés nem egyszerűen technológiai műszaki probléma, hanem komplex társadalmi kérdés. Az önkéntes szervezetek beavatkozó képességeinek fejlesztése nem egyszerűen a helyi szűk behatárolt szakmát érintő feladat, hanem nemzeti érdekekre épülő, regionális, európai, sőt globális ügy. A közvélemény, a politikai és szakmai vezetés megkülönböztetett figyelme kíséri nemcsak a hivatásos, hanem az önkéntes szervezetek tevékenységét is. Az önkéntes szervezetek képességei hatékonysága meghatározza az ország fejlődését, és alapvetően befolyásolja az állampolgárok életének anyagi javainak megőrzését. Az önkéntes szervezetek, humánerőforrás fejlesztési tevékenysége, alapvetően befolyásolja beavatkozási képességeit. A határmenti beavatkozó képességek, kapacitás fejlesztési stratégiája a programterület kockázati tényezőinek ismeretére és projektben résztvevő szervezetek tapasztalataira, igényeire kell, hogy épüljön. Ezen belül a beszerzett felszerelés biztonságos használatához, alkalmazásuk segítségével való magasabb szintű beavatkozási képesség eléréséhez, elengedhetetlen a humánerőforrás építés, képzés, gyakorlás, ellenőrző-minősítő gyakorlat.

A kézikönyv célja a modulok ismertetése és megvitatása a Kiképzők Felkészítésén, a projektpartnerek bevonásával, valamint a helyi és határokon átnyúló képzések alkalmával a képzési programok részeként.

1. Modul: Nemzetközi humanitárius alkalmazás határmenti segítségnyújtás irányelvei

A katasztrófák súlyossága és gyakorisága az elmúlt évtizedekben folyamatosan nőtt, részben az éghajlatváltozás, az urbanizáció, a népességnövekedés és a környezetkárosodás miatt. A természeti katasztrófák által éves szinten okozott veszteségek az 1980-as években tapasztalt 9 milliárd EUR-ról a 2000-es évekre több mint 13 milliárd EUR-ra emelkedtek. Ezen tendencia kezelése érdekében elengedhetetlenek a nemzetközi szinten tervezett, szervezett és irányított megelőző, illetve kockázatkezelési szakpolitikák.

A katasztrófák számának, kiterjedésének és hatásának növekedése, a nemzetközi beavatkozások számának növekedését is magával hozta, melyben az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek szerepe meghatározóvá vált. A különböző nemzetiségű SAR¹ csoportok hatékony együttműködésének kritériuma egy olyan közös eljárásrend, amely mindenki által elfogadott, nemzetközi szervezeti szinten kerül kidolgozásra.

Nemzetközi szinten az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek beavatkozásának közös szabványait, eljárásrendeket a válságkezelésben szerepet vállaló legjelentősebb szervezetek, az ENSZ, a NATO, és az EU által kidolgozott szakmai irányvonalak biztosítják.

Az ENSZ Nemzetközi Humanitárius Segítségnyújtás szervezete, gyakorlata

Az ENSZ az egyetlen olyan globális szereplő a nemzetközi szinten, melynek felelősségi területe az egész világra kiterjed. A szervezet a nemzetközi életben, a 193 tagország biztosította súlyának, tekintélyének és tapasztalatának köszönhetően a legfontosabb szereplő a katasztrófák sújtotta lakosság és területek támogatása, és a katasztrófák káros következményeinek felszámolása terén. A katasztrófák elleni védekezés területén az ENSZ irányító rendszerében a döntéshozó fő szerv a 193 tagállam alkotta Közgyűlés, amely valamennyi tagállam legfeljebb öt-öt képviselőjéből áll. A Közgyűlés vitathatja meg az ENSZ alapelveihez kapcsolódó kérdéseket, ajánlásokat tehet a szervezet tagjainak, vagy fő szerveinek.

Az operatív munkát a Titkárság hajtja végre, amely a főtitkárból, illetve az ENSZ nemzetközi személyzetéből áll. A főtitkár a Szervezet vezető közigazgatási tisztviselője, akit a Közgyűlés a Biztonsági Tanács ajánlása alapján ötéves, megújítható hivatali időre nevez ki. Az ENSZ munkatársait nemzetközi szinten toborozzák, és az ügyeleti állomásokon, illetve a békefenntartó missziókban dolgoznak szerte a világon.

¹Search and Rescue – Kutató-Mentő szervezet. Az önkéntes polgári védelmi mentőszervezet nemzetközi megnevezése

A nemzetközi szintű műveletek, illetve az ENSZ helyszínen történő humanitárius tevékenységének koordinálását, az 1991 decemberében elfogadott 46/182 számú határozat alapján létrejött Humanitárius Ügyek Osztálya kapta. 1998-tól a Humanitárius Ügyek Osztálya az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatala (UN OCHA) néven működött tovább. Feladata a természeti katasztrófák és a komplex veszélyhelyzetekkel összefüggő tevékenységek koordinálása, a humanitárius reagálás összehangolása, valamint a humanitárius támogatás volt. Az UN OCHA tagjai és partnerei a nemzeti kormányok, civil és humanitárius szervezetek, az ENSZ-ügynökségek, alapítványok, valamint a Nemzetközi Vöröskereszt.

Az ENSZ katasztrófák elleni védekezésre kialakított stratégiája

Az ENSZ rendszere nemzetközi hatókörével különleges vezető szerepet tölt be a katasztrófák csökkentésének globális párbeszéd fórumában.

Ezen szerepében hirdette meg 1987. december 11-i közgyűlésén új kezdeményezésként az 1990-es évekre, a „Természeti Katasztrófák Csökkentésének Nemzetközi Évtizedé-t (továbbiakban: IDNDR)², amely a humanitárius segítségnyújtás és a katasztrófa megelőzés területei közötti koherencia biztosítását, illetve az országok közötti, a katasztrófák elleni védelem terén való együttműködés megerősítését irányozta elő.³

Az 1990. december 22-i plenáris ülésen hozott határozatában felkérte a nemzeti kormányokat a nemzeti katasztrófa-megelőzési programok kidolgozására, valamint a katasztrófák elleni ENSZ által irányított nemzetközi fellépésekben való részvételre.⁴

Az 1994 május 23-27 időpontban, a Japán Yokohamában rendezett Globális konferencián elfogadott Yokohama stratégiában az ENSZ - az IDNDR félidős értékelésének legfontosabb eredményeként - 10 alapelvet határozott meg, iránymutatást adva a természeti katasztrófák megelőzésére, a felkészültségére és a kárelhárításra.⁵ 1999-ben az ENSZ szervezetén belül a főtitkár közvetlen felügyelete alatt, megalakult a nemzetközi szövetség katasztrófa-elhárításról szóló nemzetközi stratégia irodája (továbbiakban: UN ISDR)⁶, melynek feladata a kárt szenvedett ország számára, a hatékony segítségnyújtási képesség fejlesztésére kiadott akciótervek végrehajtásának elősegítése, és a konzultációk koordinálása.

² International Decade for Natural Disaster Reduction

³ A/RES/42/169 United Nations, General Assembly, Distr: General, 11.12. 1987
<http://www.un.org/documents/ga/res/42/a42r169.htm>

⁴ A/RES 44/236, <https://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r236.htm>

⁵ Yokohama stratégia https://www.unisdr.org/files/8241_doc6841contenido1.pdf

⁶ United Nations Office for Disaster Risk Reduction

Az iroda szervezésében került megrendezésre az IDNDR lezáró programfóruma⁷, ahol az ENSZ főtitkára eredményként értékelte a katasztrófák komoly veszélyének a nemzetközi közösségben való tudatosítását, a megelőzés globális kultúrájának megteremtését.⁸

A tapasztalatokra építve, a 2000. június 15-16. között megrendezett Fribourg-i Fórumon hozott akcióterv⁹ már olyan társadalmi és szakpolitikai környezet megteremtésének a támogatását tűzte ki célul, amely az adott állam katasztrófák elleni rugalmasságát, nemzeti válságkezelési kapacitását fejleszti. Az ENSZ javasolta, hogy az államok nemzetközi szinten egyeztessék a katasztrófa elhárítási képzés programjaikat és nemzetközi katasztrófa segítségnyújtás esetén, biztosítsák az ország logisztikai hátterét, egyben felszólította az államokat, hogy a kapacitások kiépítése terén működjenek együtt a szomszéd államokkal, lényegesen javítva a bilaterális katasztrófa segítségnyújtás feltételeit és mechanizmusát.

A Hyogo konferencián¹⁰elfogadott nemzetközi katasztrófavédelmi stratégiában, a Cselekvési Tervben (továbbiakban: Hyogoi cselekvési terv)¹¹az ENSZ a 2005-2015 időszakra vonatkozó feladatoként, a nemzetek és közösségek katasztrófákkal szembeni ellenálló képességének a növelését tűzte ki célul.¹²A Hyogoi cselekvési terv prioritásként kezeli a katasztrófák hatásainak csökkentése érdekében a korai előre jelző rendszerek létrehozását, és a katasztrófák elleni rugalmasság kultúrájának az oktatáson keresztül történő kialakítását. Kiemelten támogatja az önkéntes polgári védelmi mentőszervezeteknek a katasztrófák káros hatásai felszámolásában való fokozott részvételét, amely biztosítja a katasztrófák következményei felszámolásának erős szervezeti háttérrel rendelkező nemzeti és helyi hatékonyságát.

A 2015. március 14-18 között a japán Sendaiban megrendezett Konferencián elfogadott stratégia (a továbbiakban: Sendai keretrendszer)¹³a Hyogoi cselekvési terv tovább fejlesztéseként a 2015-2030-ig terjedő időszakra fogalmazott meg célokat, és prioritási területeket a katasztrófavédelem,

⁷A programfórumot 1999. július 5–9-én tartották a svájci Genfben.

⁸A programfórum tanulmányai,
https://www.unisdr.org/files/31468_programmeforumproceedings.pdf

⁹Az akcióterv a humanitárius tevékenység általános elveire, a nemzeti és regionális szinteken fogatosítandó intézkedésekre, a koordinációs mechanizmusok javítására, valamint a katasztrófa segítségnyújtási tevékenység harmonizálására összpontosított.
<https://www.un.org/press/en/2000/20000606.iha706.doc.html>

¹⁰2005. január 18-22. között került megrendezésre Japánban (Kobe, Hyogo Prefektúra) a Katasztrófa Csökkentési Világkonferencia, amely jóváhagyta a következő évtizedre a katasztrófák következményei csökkentésének általános Cselekvési Tervét.

¹¹United Nations, Report of the World Conference on Disaster Reduction (Kobe, Hyogo, Japan, 18-22 January 2005), <http://www.unisdr.org/wcdr/intergover/official-doc/L-docs/Final-report-conference.pdf>, (letöltés ideje: 2020. 07. 11.)

¹²A/RES/60/195 United Nations, General Assembly, Distr: General, 02.03.2006
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/60/195

¹³A Sendai-keretrendszer egy 15 éves, önkéntes, nem kötelező érvényű megállapodás, amely elismeri, hogy az állam elsődleges szerepet játszik a katasztrófakockázat csökkentésében, de a felelősséget meg kell osztani más érdekelt felekkel, köztük a helyi önkormányzatokkal, a magánszektorral és más érdekelt felekkel.

a kockázatkezelés és a katasztrófák következményeinek csökkentésére vonatkozóan.¹⁴

Az UN ISDR által támogatott, és koordinált hároméves konzultációk és tárgyalások eredményeként létrejött Sendai-keretrendszer négy konkrét cselekvési prioritást határozott meg a katasztrófák megelőzése, és a kockázatok csökkentése érdekében:

- a katasztrófaveszély felmérése;¹⁵
- a katasztrófaveszély kezelése;¹⁶
- a katasztrófák elleni felkészülésbe történő beruházás;¹⁷
- a katasztrófákra való reagálás hatékonyságának növelése.¹⁸

Az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek szerepe az ENSZ katasztrófák elleni stratégiájának végrehajtásában

Az ENSZ a katasztrófák veszélyének csökkentésére vonatkozó stratégiájának, akció és cselekvési terveinek iránya a megelőzés fontosságának elfogadtatása, a védekezés szereplői körének kiszélesítése, e szereplők beavatkozási képessége növelését biztosító képzési hátterek nemzetközi szinten történő egységesítése és a nemzetközi együttműködés rendszerébe illeszkedő nemzeti ellenálló képesség kialakítása.

A 2002. december 16-i közgyűlésen hozott, a városi kutatási és mentési segítség hatékonyságának és összehangolásának megerősítéséről szóló A/57/150 határozat (továbbiakban: 57/150 határozat), elismerve az 1991-ben létrejött, a városi kutató-mentő (a továbbiakban: USAR) beavatkozásra és az operatív terepi koordinációra összpontosító hálózat, az INSARAG¹⁹eredményeit, az UN OCHA irányítása alá vonta a nemzetközi mentőszervezetek beavatkozásának irányítását.²⁰

¹⁴UN World Conference on Disaster Risk Reduction, 14-18 March 2015, Sendai, A/RES/67/209 United Nations, General Assembly, Distr: General, 12.03.2013 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/209

¹⁵ A katasztrófaveszély kezelésének azon felméréseken kell alapulnia, melyek a katasztrófakockázatnak a sérülékenységre, az erőeszköz kapacitásra, a veszély jellemzőire és a környezetre irányulnak.

¹⁶A katasztrófaveszély kezelés hatékonyságát az együttműködés és a partnerség biztosítja.

¹⁷A katasztrófaveszély csökkentésére irányuló állami és magánberuházások a strukturális és nem strukturális intézkedések révén elengedhetetlenek a gazdasági, társadalmi, egészségügyi és kulturális rugalmasság növeléséhez.

¹⁸Szükség van a katasztrófákra való felkészültség megerősítésére, az események valós időbeni előre jelzésére, és minden szinten biztosítani kell a beavatkozási képességek kialakítását a hatékony reagálás érdekében.

¹⁹ Az INSARAG-ot 1991-ben alapították az 1988-as Örményországi földrengésre reagáló nemzetközi kutató-mentő csapatok kezdeményezéseit követően. Az INSARAG egy irányítócsoporthoz, három regionális csoporthoz (Afrika- Európa- Közel- Kelet, Amerika, Ázsia- Csendes-Óceánia térség) és egy titkárságból áll. Az UNOCHA Genfi Sürgősségi Szolgálatán (Emergency Service Branch) található Terepi Koordinációs Támogatási Osztály (FieldCoordination Support Section) az INSARAG titkárságaként működik. Évente világszerte nemzetközi USAR csapatvezetők találkozókat tartanak a speciális kérdések kezelésére

²⁰A/57/150, Strengthening the effectiveness and coordination of international urban search and rescue assistance, https://www.insarag.org/images/stories/GA_Res_57-150_English.pdf.

Az INSARAG titkársága az ENSZ szervezetén belül került elhelyezésre, biztosítva így az INSARAG irányelvek és módszertan nemzetközi szerepét.

Az INSARAG feladata a:

- terepi koordinációs támogatás;
- a vészhelyzeti felkészültség és a reagálási tevékenységek hatékonyabbá tétele, az emberi élet mentése, a káros következmények minimalizálása;
- a katasztrófák helyszínén romteher elhárításán, a mentési munkálatokban dolgozó nemzetközi USAR-csapatok együttműködésének javítása;
- a katasztrófa sújtotta országokban a kutató-mentő felkészültség javítását célzó tevékenységek támogatása;
- nemzetközileg elfogadott eljárások és rendszerek kifejlesztése, USAR eljárások, iránymutatások és legjobb gyakorlatok kidolgozása a nemzetközi szinten működő nemzeti USAR-csapatok közötti hatékony együttműködés érdekében.

Az 57/150. számú határozata hangsúlyozta, hogy minden állam felelős a határain belül bekövetkező természeti katasztrófák elleni védekezésért, ugyanakkor a nemzetközi erőknél ki kell egészíteni az adott ország képességeit, különös tekintettel az olyan káreseményekre, amelyek felszámolására az adott ország erői nem elegendőek.

A határozat kiemelte, hogy technikailag megalapozott nemzetközi segítségre van szükség, különösen földrengések és más szerkezeti összeomlást okozó események után, ahol az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek kiemelt szereppel bírnak. A katasztrófák elleni védekezésben, az ENSZ koordinációjában részt vevő önkéntes polgári védelmi mentőszervezeteknek azon beavatkozási képességekkel kell rendelkezniük, amelyek az INSARAG irányelvekben és módszertanban megfogalmazásra kerültek. A túlélők felkutatásához szükséges felszereléssel (kutyák, elektronikus eszközök) rendelkező USAR csapatok kutatási és mentési műveleteket végeznek leomlott épületek, romosodott infrastruktúrák között, és sürgősségi egészségügyi ellátást nyújtanak a romok alá szorult személyeknek. Megfelelő ismeretekkel kell rendelkezzenek a közművek működését, és a veszélyes anyagok azonosítási folyamatát illetően. A beavatkozók megfelelő beosztásának érdekében, az INSARAG nemzetközi szakértői értékelési folyamatot dolgozott ki a nemzetközi USAR csapatok osztályozására (továbbiakban: IEC)²¹, amely alapján a csapatok a képességeiknek megfelelően „Közepes kutató-mentő csapatoknak” vagy „Nehéz kutató-mentő csapatoknak” minősülnek. Ez a beosztás biztosítja, hogy a megfelelő USAR erőforrásokat kerüljenek alkalmazásra.²² A nemzetközi USAR csapatok az INSARAG titkárságán keresztül kérhetnek minősítést.

²¹INSARAG External Classification

²² 2005-től 21 nemzetközi csapat került sikeresen besorolásra.

Az ENSZ által delegált nemzetközi USAR csapatok minden olyan katasztrófánál hatékony segítséget nyújtanak, ahol a káresemény térbeli és időbeli kiterjedése meghaladja az felszámolásra rendeltett nemzeti állami szervek védekezési kapacitását. Példaként említhetjük az 1988. decemberében az Örményországban bekövetkezett földrengést, mely következményeinek felszámolásában több európai ország önkéntes polgári védelmi mentőszervezete vett részt:

- Franciaország részéről 55 keresőkutya, 178 fő polgári védelmi mentőszervezeti tag, 19 orvos, volt jelen;
- Svédország részéről 38 fő, 16 keresőkutya;
- Svájc részéről 37 fő, 20 keresőkutya;
- Ausztria és Német Szövetségi Köztársaság részéről 2-2 mentőcsapat érkezett,
- illetve mentőcsapatokat küldött Csehszlovákia, Uganda, Anglia, USA, Algéria, Bulgária, Olaszország, Norvégia és Izrael.

Az 1999. év második felében Törökországot ért földrengések²³ okozta károk felszámolásában nyújtott segítség, vagy a 2008. május 12-én a kínai Wenchuan megyét érintő földrengés²⁴ kárelhárítási munkái bizonyították a nemzetközi együttműködés tapasztalatai alapján felépülő INSARAG rendszerének hatékony irányító képességét.

Az EU Nemzetközi Humanitárius Segítségnyújtás szervezete, gyakorlata

Az EU 28 európai tagállam gazdasági, politikai közössége, melynek fenntartható működése a közös biztonságpolitika alapjain nyugszik. A szerződés az EU tagállamok között létrejött, kötelező erejű megállapodás, amely meghatározza az EU célkitűzéseit, az EU intézményeire vonatkozó szabályokat, a döntéshozatal módját és az EU és a tagállamai közötti viszonyt. Az EU intézményei a szerződések értelmében jogszabályokat fogadhatnak el, amelyeket a tagállamok ezt követően végrehajtanak. Következésképpen az EU biztonságpolitikai döntések hatással vannak a tagállamok nemzeti biztonságpolitikájára, szakmai irányt szabva az ezen a területen hozott döntéseknek. Az EU a jogállamiság elvén alapul, így valamennyi EU intézkedés háttérében olyan szerződéseknek kell állnia, amelyet minden EU tagállam – önkéntesen és demokratikusan – jóváhagyott.

²³ 1999 második felében két masszív földrengés rázta meg Törökország északnyugati részét, az ország legsűrűbben lakott régiójában és ipari központjában. Az első 1999. augusztus 17-én történt, és Izmit ipari városában, 17.100 fő elhalálozott és további 44 000 sérült meg. Két hónappal később 1999. november 12-én egy második nagy rengés Bolu-ban történt (Duzce régió), a halálos áldozatok száma elérte a 845-et, és közel 5000 ember sérült meg. 400 000 épület összeomlott, vagy súlyos sérülést szenvedett. A mentésben jelentős nemzetközi polgári védelmi mentőszervezeti beavatkozásra kerül sor, 24 ország 40 nemzetközi kutató mentő csapata dolgozott a területen, 1411 fő és 257 keresőkutya bevetésével.

²⁴ 2008. május 12-én 8,0 M nagyságú földrengés sújtotta a kínai Aba prefektúrában található Wenchuan megyét. A Kínai Nemzeti Szeizmológiai Hálózat május 27-én két 5.4-es és 5.7-es utórengést regisztrált Qingchuang megyébe (Sichuan tartomány) és Ninqiang megyébe (Shaanxi tartomány). Körülbelül 5,46 millió otthon megsemmisült; további 5,9 millió lakás súlyosan megrongálódott, további lakhatásra részben alkalmatlanná vált. A halálos áldozatok száma 67 183 fő, további 361 822 ember sérült meg és 20 790 ember tűnt el. A katasztrófa több mint 45,61 millió embert érintettek, és mintegy 15 millió ember evakuálására volt szükség. A földrengések megrongáltak 2380 gátat, melyek közül 69-et fenyegetett a teljes átszakadás, ez pedig a kínai kormány becslése szerint 700 000 embert fenyegetett.

Amennyibe adott szakpolitikai területre egyetlen szerződés sem utal, akkor a Bizottság azon a területen nem tehet javaslatot jogszabályra.

Az EU polgári védelmi szakpolitikája

Az EU katasztrófák elleni védekezésében kulcsszereppel bír a káresetek felszámolásának együttműködésen alapuló fejlesztése. Az Unió működéséről szóló szerződés 196. cikke felhatalmazta az EU-t, hogy intézkedéseket fogadjon el a kockázatok megelőzése, a polgári védelemben részt vevők felkészítése, a természeti vagy civilizációs katasztrófák kezelése, a nemzeti polgári védelmi mentőszervezetek közötti operatív együttműködés, és a nemzetközi szintű intézkedések, illetve ezen intézkedések koherenciája kérdésében.²⁵

Ez a törekvés jelenik meg a 2010. szeptember 21-i európai parlamenti állásfoglalásban, amelyben a természeti és a civilizációs katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióban külön figyelmet kap az együttműködés fontossága, a beavatkozási képességjavításának, az információ, tapasztalat, technikai alkalmazások és tudományos eredmények megosztásának, terjesztésének területén.²⁶

Valamennyi EU tagállam rendelkezik eljárásrendekkel, eszközökkel és képességekkel a katasztrófák kezelésére, káros következményeik felszámolására vonatkozóan. A felépített katasztrófavédelmi rendszerek azonban egymástól eltérően, az egyes országok katasztrófa veszélyeztetettségnek megfelelően kerültek kialakításra.²⁷

A nemzeti szinten eltérő védekezési feltételek, és közösségi szinten azonos cél kettőségének megoldását az Unió a szubszidiaritás elvén keresztül adja meg, ahol a katasztrófavédelem a tagállamok feladata, és a közösségi szinten a koordináció, a tagállami együttműködés támogatása jelenik meg. Ezen alapelv mentén a Közösség 1985-től fontos előre lépéseket tett a természeti, az ember által okozott katasztrófák megelőzése, a felkészülés és elhárítás területén. A tagok és tagjelöltek védekezési rendszereit bemutató védelmi kézikönyvet adott ki, illetve szakértői tanulmányprogramokon és közös gyakorlatokon keresztül fejlesztette a katasztrófavédelmi rendszerek együttműködési képességeit. Az Európai Tanács 1997. december 19-én kiadott 98/22/EC számú határozatával²⁸ teremtette meg a későbbi EU Polgári Védelmi Mechanizmus működésének alapjait.

²⁵Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 2010/c 83/01, 1. Fejezet XXIII. cím, 196.cikk, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.HUN&toc=OJ:C:2010:083:TOC#C_2010083HU.01004701.

²⁶Az Európai Parlament 2010. szeptember 21-i állásfoglalása a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióról szóló bizottsági közleményről (2009/2151(INI)) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0326+0+DOC+XML+V0//HU#def_1_1

²⁷ A Dél-Európai területek legsúlyosabb természeti katasztrófáit a földrengések, erdőtüzek pusztításai okozzák, az északi országoknak technológiai, civilizációs katasztrófa helyzetekkel, az ár-és belvizek okozta veszélyhelyzetekkel kell számolnunk.

²⁸98/22/EC: Council Decision of 19 December 1997 establishing a Community action programme in the field of civil protection. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31998D0022>

Az 1998. január 1-én hatályba lépő első Polgári Védelmi Akció Program támogatási időszaka 1999. december 31-ig került meghatározásra, évenkénti megújítására vonatkozó döntéssel.

A program támogatási iránya a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezésre való felkészülés, megelőzés, technikai és módszertani fejlesztést területein javasolt projektekben jelent meg. A fejlesztési koncepciót mutatja, hogy az intézkedés a 7,5 millió eurós összköltségének 75 %-át utalta olyan projektekre, amelyek a katasztrófa helyzetekre adott válasz, és a katasztrófa helyzeteket követő azonnali közösségi szintű segítségnyújtás technikáinak és módszereinek javítását tűzték ki célként. Az együttműködés fontosságát kiemelve a határozat hangsúlyozott területként kezelte a tagállamok szakértői, műszaki szakemberei és technikusai számára szervezett közös munkaműhelyeket, szakmai továbbképzéseket, amelyek a felkészültség növelése érdekében lehetővé tették a védekezés szakterületein a tapasztalatcserét, a szakmai hálózatok létrehozását, a tagállamok közötti hatékony operatív együttműködést.

A 1999/847/EC határozat²⁹ alapján a 2007/779/EC Euratom tanácsi határozattal³⁰ átdogozott 2001/792/EC, EU tanácsi határozat közösségi Polgári Védelmi Mechanizmust³¹ hozott létre, melyben az Unió által megadott pénzügyi és szakpolitikai támogatás hivatott mozgásba hozni a közösségi polgári védelmet, annak hatékony válaszadási képességének fejlesztését. Az EU Polgári Védelmi Mechanizmus finanszírozását a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásával a 2007/162/EC, EU tanácsi határozat biztosította.³²

A határozat EU pénzügyi támogatás nyújtását írja elő egyrészt a súlyos katasztrófa helyzetekre való reagálás hatékonyabbá tételéhez való hozzájárulásként, másrészt a katasztrófa helyzetek minden típusára vonatkozó megelőzést és felkészültséget célzó intézkedések hatékonyabbá tétele érdekében.

Megfelelően összehangolt európai válaszra van szükség a mentési erőfeszítések megkettőzésének elkerülése, és annak biztosítása érdekében, hogy minden nyújtott támogatás megfeleljen az érintett ország valós igényeinek.

²⁹1999/847/EC: Council Decision of 9 December 1999 establishing a Community action programme in the field of civil protection *Official Journal No. L 327, 21/12/1999 p. 0053* <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6042e5af-cfab-4f7e-af39-ea1c96d95c90/language-en>

³⁰ 2007/779/EK, Euratom határozat (2007. november 8.) a közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus kialakításáról HL L 314., 2007.12.1., <https://publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/7aba5be5-1c33-49a5-b7da-4993d82a6d2d/language-hu>

³¹ 2007/779/EK, Euratom határozat (2007. november 8.) a közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus kialakításáról HL L 314., 2007.12.1., <https://publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/7aba5be5-1c33-49a5-b7da-4993d82a6d2d/language-hu>

³² 2007/162/EK, Euratom határozata (2007. március 5.) a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásáról HL L 71., 2007.3.10., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32007D0162>

A 2013. december 17-én elfogadott Európai Parlamenti és Tanácsi határozat³³ hozta létre azt a szakpolitikai keretet, amely az anyagi és pénzügyi eszközök összevonásával, integrált rendszerben volt hivatott támogatni az polgári védelmi együttműködés kialakítását az Unió és a tagállamok között.

Az EU Polgári Védelmi Mechanizmus egy rugalmas rendszer, amely a megváltozott világ, megváltozott biztonságpolitikai körülményeire választ adni képes rendszer. Ennek jegyében fogadta el az Európai Parlament 2018. május 31-én az EU Polgári Védelmi Mechanizmus módosításait, melyben új elemként rendelkezik a terrortámadásokról, - mint civilizációs katasztrófákról - és a vízkészletek megőrzéséről. A módosítás a szakpolitika célcsoportját kiterjeszti a fogyatékkal élőkre és az idősekre, és a polgári védelem területén történő együttműködés alapvető fontosságú elemeként kezeli a képzést, a kutatást és az innovációt.

A megalkotott egységes szerkezetű mechanizmus átfogó célja - az EU működéséről szóló szerződés 222. cikke, a szolidaritási klauzula végrehajtásának szellemében³⁴ - a tagállamok között a polgári védelem területén való együttműködés megerősítése, illetve támogató háttér biztosítása az érintett tagállamok katasztrófák elleni fellépésének. *„Az uniós polgári védelmi mechanizmus által biztosított védelem elsősorban a személyek, valamint a környezet és a tulajdon – beleértve a kulturális örökséget is – védelmére terjed ki, az Unión belül vagy kívül bekövetkező mindennemű természeti és ember által okozott katasztrófa esetén.”*³⁵

Ezen szerepének betöltéseként az EU Polgári Védelmi Mechanizmus a tagállamok polgári védelem terén végrehajtott fellépéseinek támogatásával, összehangolásával és kiegészítésével javítja a természeti és ember okozta katasztrófák megelőzésére, az azokra való felkészülésre és a reagálásra szolgáló rendszerek hatékonyságát. Az önkéntes rendszerre épülő Polgári Védelmi Mechanizmus olyan többletkapacitásokon alapul, amelyeket a tagállamok más, rászoruló országnak fel tudnak ajánlani. A rendelkezésre bocsátott támogatás állhat segélyezésből (természetbeni segítség), működési eszközökből, illetve szakértők biztosításából.

A szakpolitikai keret akcióprogramjának területei ennek megfelelően:

- a katasztrófa megelőzés szakpolitikájának közösségi szintre emelése,
- az információs, előre jelző és detektáló rendszerek alkalmazása

³³ Az EU vezető szervezetei 2013. december 17-én (2014. január 1-i hatálybalépéssel) fogadták el a 1313/2013/EU határozatot .Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 347/924, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1313>

³⁴ A szolidaritási klauzula értelmében, amennyiben egy tagállam civilizációs, vagy természeti katasztrófa felszámolására kényszerül, az Unió és tagállamai a szolidaritás szellemében közösen lépnek fel, az Unió pedig mozgósítja a rendelkezésére álló eszközeit a segítség nyújtására.

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 347/924, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1313> 3. pontja

- és az európai veszélyhelyzet-kezelési képesség kialakítása, illetve az ezen rendszerek és képességek kialakításának és működtetésének pénzügyi háttérrel biztosító EU Polgári Védelmi Mechanizmus Pénzügyi Eszköz.

Az Európai Veszélyhelyzet-kezelési Képesség

Az Európai Veszélyhelyzet-kezelési Képesség (továbbiakban: EERC)³⁶a tagállamok önkéntesen, ideiglenesen és előzetesen az EU rendelkezésére bocsátott reagálási képességeiből álló, a tervezhetőséget elősegítő összevont eszköztár. Az EERC keretében a résztvevők kötelezettséget vállalnak különböző kapacitás típusok lebiztosítására és az EU polgári védelmi missziók keretében történő felhasználásukra.³⁷

2018 végén 23 típusú eszközmodul és más, 90 reagálási képesség került nyilvántartásba, amelyeket 20 különböző részt vevő ország kötött le. Olyan eszközök tartoznak ezek közé, mint a repülő tűzoltási képesség, árvízvédelmi és víztisztítási képesség, vegyi, biológiai, radiológiai és nukleárisvédelmi, felderítési és mintavételi képesség.

A képességeknek része a tagállamok erőforrásaira felépített, az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek személyi bázisán létrehozott, együttműködési képességgel rendelkező Polgári Védelmi Modulok, műszaki segítségnyújtási és támogató csoportok, erő- eszköz csoportosítások.

A 2018. júliusi svédországi erdőtüzek után a Veszélyhelyzet-reagálási Képesség keretében az önkéntes készletből származó forrásokból 7 repülőgép, 6 helikopter, 67 jármű és több mint 360 fő beavatkozó került áttelepítésre Olaszországból, Franciaországból, Németországból, Litvániából, Dániából, Portugáliából és Lengyelországból. Ezen túlmenően a Bizottság 1,15 millió eurós társfinanszírozási költséggel finanszírozta a szállítási költségeket, és a Kopernikusz program közel 40 műholdas térképet készített.

- *Polgári Védelmi Modulok*

A Polgári Védelmi Modulok egy vagy több tagállam erőforrásaira felépített önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek személyi bázisán kerülnek létrehozására, képesek előre meghatározott reagálási feladatok ellátására, autonóm módon működnek, más modulokkal, más uniós és nemzetközi szervezetek, különösen az ENSZ reagálási egységeivel való együttműködés képességével rendelkeznek.

³⁶European Emergency Response Capacity, https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/european-civil-protection-pool_en

³⁷ 2016 februárjában hivatalosan is megalakult az önkéntes eszköztáron belül az ún. Európai Egészségügyi Hadtest, melynek felállítását elsősorban az Afrikát sújtó, elhúzódó Ebola-járvány, valamint az abból levont tanulságok indokolták. Az Európai Egészségügyi Hadtest több tagállam és az Egészségügyi Világszervezet (WHO), valamint a Bizottság együttműködésével, tagállami eszközök felajánlásával jött létre. A hadtest elsősorban orvosi csapatokat, egészségügyi és járványügyi ellátást, labort, valamint speciális szállítási kapacitásokat foglal magában.

A Bizottság az EU humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi politikáiról szóló 2015. évi jelentés prognózisa alapján az összevont eszköztár kapacitás 2020-ra el kell, hogy érje a 41 fajta eszközmodult.³⁸

- *RescEU – Az európai szinten koordinált védekezés eszköze*

Az Európai Parlament 2019.02.12-én megszavazta a természeti katasztrófák kezelését célzó rescEU rendszert, mely az EU polgári védelmi mechanizmust a nemzeti képességeket tartalékképesség kifejlesztésével hivatott megerősíteni. Az Európai Parlament által 2019.02.12-én megszavazott, a természeti katasztrófák kezelését célzó rescEU rendszer, mely az EU polgári védelmi mechanizmust a nemzeti képességeket tartalékképesség kifejlesztésével hivatott megerősíteni, egy olyan, az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek által biztosított kutató-mentő kapacitás kiépítését célozza, mely a Bizottság közvetlen irányítása alatt kerül alkalmazásra. A rescEU lényegében olyan eszközökből álló tartalék, amelyeket akkor használnak fel, ha maguk a tagállamok nem képesek megbirkózni a katasztrófával, és kiegészítő EU segítséget kérnek, amelyet gyorsan célba kell juttatni. A rescEU költségeit az EU finanszírozza, bevetéséről a Bizottság dönt. A rescEU összetétele tartalmazza a kontrollálatlan vegetációtűzre, a nagymértékű áradásokra, földrengésekre, terrortámadásokra, a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadásokra reagáló veszélyhelyzeti kapacitásokat.

A rescEU válsághelyzetben az alábbiak szerint működik:

- 1) a katasztrófát elszenvedő tagállam abban az esetben, ha nem képes megbirkózni egy válsághelyzettel dönt arról, hogy aktiválja az EU Polgári Védelmi Mechanizmust, és támogatást kér a Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ útján. Az aktiválást más országok és nemzetközi szervezetek is megtehetik. Ugyanakkor fontos megjegyezni, a Bizottság nem aktiválhatja az EU Polgári Védelmi Mechanizmust.
- 2) A Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ irányítja azt az információs rendszert, amelyen keresztül a tagállamok a segítségnyújtást kérik és részletezik támogatási igényeiket. Az információs rendszer a segítségnyújtás iránti kérelem beérkezését követően az EU Polgári Védelmi Mechanizmusban részt vevő valamennyi államot haladéktalanul értesíti a kérésről.

³⁸COM (2016) 71 final, A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, Éves jelentés az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi politikáiról, valamint ezek 2015. évi végrehajtásáról Brüsszel, 2016. december 01, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HU/COM-2016-751-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF>,

- 3) Amennyiben az EU Polgári Védelmi Mechanizmus által biztosított Polgári Védelmi Modul kapacitás már nem elegendő a katasztrófa felszámolására, a Bizottság dönthet arról, hogy saját rescEU kapacitásait is mozgósítja a tagállami intézkedések támogatására. Ezen képességek négy tevékenységi területen jelennek meg; tűzoltó repülőgépek, áradás esetén használható nagy teljesítményű szivattyú-berendezések, önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek kapacitásán nyugvó városi kutató-mentő képességek, valamint tábori kórház és sürgősségi orvosi segítségnyújtás.
- 4) Miután azonosították a kért támogatást, megküldik azt az érintett országnak. A rescEU eszközök felett az operatív irányítást a Bizottság gyakorolja. A művelet során az érintett ország biztosítja, hogy a rescEU kapacitások bevonásával végzett tevékenységek megfeleljenek a Bizottsággal együtt elfogadott műveleti alkalmazásnak.

2018-ban 20 alkalommal került aktiválásra az EU Polgári Védelmi Modul. A segítségkérés a Svédországot, Litvániát, Görögországot, Portugáliát sújtó nyári erdőtűzek, az Indonéz szigetvilágot érintő földrengések, Indiát, Nigériát, Kolumbiát érintő jelentős árvizek, és tengerszennyezés káreset következményeinek felszámolásában való közreműködésre, illetve a felkészülés, megelőzés területén szakértői tanácsadásra vonatkozott.

Segítséget kérő ország	káreset 2018/hó	Káresemény jellege
Svédország	június, július	Erdőtűz
Litvánia	Július	Erdőtűz
Franciaország	Október	tengeri szennyezés
Portugália	április, augusztus	szakértői tanácsadás, erdőtűz
Románia	Március	orvosi segítség
Bulgária	Augusztus	tengeri szennyezés
Görögország	Július	Erdőtűz
India	Szeptember	Árvíz
Banglades	November	szakértői tanácsadás,
Indonézia	Október	Földrengés
Pápua-Új-Guineáé	Február	Földrengés
Nigéria	Szeptember	Árvíz
Kongó Demokratikus köztársaság	május, augusztus	Járvány
Guatemala	Június	Vulkánkitörés
Kolumbia	április, május	Árvíz

1. számú táblázat

Az EU Polgári Védelmi Mechanizmus 2018. évi aktiválásának esetei

Forrás: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20181218_DailyMap_UCPM_activations_2018.pdf

- *Szakértők képzése, és cseréje*

A hatékony válságkezeléshez a polgári védelmi műveletekben részt vevők képzettségének biztosítására az EU Polgári Védelmi Mechanizmusa átfogó, egy több lépcsőből álló képzési programot működtet, amelyre a tagállamok a rendelkezésükre álló kvóta alapján delegálhatnak szakértőket.

A kiképzés elméleti és gyakorlati részből tevődik össze angol nyelven, a résztvevők a képzés elvégzéséről oklevelet kapnak. A képzéseken történő részvétel előfeltétele annak, hogy egy szakértő nemzetközi bevetésen az uniós csapatba kerüljön. A kurzusok során megszerzett tudás további tökéletesítése, valamint a modulok és az egyéb reagálási képességek közötti hatékony együttműködés elérése érdekében évente számos törzsvezetési és szimulációs terepgyakorlat zajlik a tagállamok részvételével. Az EU polgári védelmi mechanizmusának szakértői csererendszere lehetővé teszi a polgári védelmi szakértők EU-tagállamok közötti cseréjére, amely rendszer a résztvevők számára hasznos ismereteket és tapasztalatokat szolgáltat a nemzeti rendszerek különböző megközelítéseiről a beavatkozások gyakorlati végrehajtását illetően.

- *EU Polgári Védelmi Mechanizmus Pénzügyi Eszköze*

Az 1313/2013/EU határozat 19. cikke alapján az EU Polgári Védelmi Mechanizmus végrehajtásának pénzügyi keretösszege a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozóan 368,4 millió euró, amely a 3. fejezetből (Biztonság és uniós polgárság) származó 223,8 millió euró és a 4. fejezetből (Globális Európa) származó 144,6 millió euró összegű hozzájárulásból tevődik össze. Ezen kívül az adminisztratív és emberi erőforrásokkal kapcsolatos költségeket az 5 fejezet szerint finanszírozzák, összesen 52,5 millió euró értékben.

A pénzügyi keret támogatásának irányai:

- a tagállamok és az EU kollektív kapacitásának a katasztrófákra való reagálás érdekében történő megerősítése;
- az európai eszköztár rendelkezésére bocsátott kapacitások társfinanszírozása;
- a megelőzésre való összpontosítás erősítése és a többi kulcsfontosságú EU szakpolitikával való összhang fokozása;
- a szomszédos országokkal való együttműködés erősítése.

Az EU Polgári Védelmi Mechanizmus Pénzügyi Eszköze egyrészt a kárt szenvedett ország hatósága által, a bekövetkezett katasztrófa kezelésére lehívható természetbeni támogatás³⁹, másrészt az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek által, pályázati úton elérhető, a védelmi képességeinek fejlesztését, az európai együttműködési és védelmi képességek kialakítását célzó pénzügyi támogatás.

A NATO Nemzetközi Humanitárius Segítség Nyújtás szervezete, gyakorlata

A NATO elsősorban katonai feladatokat lát el, polgári és katasztrófavédelmi feladata és kötelezettsége nincs.⁴⁰ Ugyanakkor, mivel bizonyos humanitárius vészhelyzetek és katasztrófahelyzetek azon képességeket igényelhetik, amelyek csak a katonai közösségnek állnak rendelkezésére, közreműködést vállal a katasztrófák elleni védekezésben.

A modern konfliktusok, természeti katasztrófák és válsághelyzetek változó jellege egyre fontosabbá teszi a polgári, humanitárius és katonai szereplők közötti párbeszédet és interakciót, ami a humanitárius műveletek polgári-katonai koordinációjának különféle formáit eredményezi.

Az ilyen szolgáltatások magukban foglalják a kommunikációs támogatást, logisztikai, biztosítási feladatok, infrastruktúra javítási feladatok (pl.: út- és hídjavítást). A NATO humanitárius műveletekre, természeti vagy civilizációs eredetű, katasztrófák esetében a civil lakosság védelme érdekében vethető be, amikor más nemzetközi szervezetek és az adott állam már nem képes, vagy nem hajlandó garantálni a civil lakosság életének és vagyonának biztonságát. Alapelv, hogy a beavatkozás csak felkérésre indulhat meg, amelyet az érintett állam hivatalos képviselője az ENSZ, vagy valamely NATO-tagállam felé közöl, majd hasonlóképpen a béketámogató műveletekhez, a reagálásról a NATO a tagállamok képességeinek és kapacitásának birtokában dönt.

³⁹A menekültügyi válság kezelésére 2015. második felétől Magyarország, Szerbia, Szlovénia, Horvátország és Görögország fordult támogatási kérelemmel a Polgári Védelmi Mechanizmushoz. Az EU költségvetésből 490 000 euró került elkülönítésre a krízis által érintett országokba irányuló támogatás célba juttatásának finanszírozására. Görögországba sátrakat, ágyakat, hálósákokat, takarókat, higiéniai készleteket, áramgenerátorokat, vízszivattyúkat, tűzoltó és más speciális felszerelések szállított az EU természetbeni támogatásként. Magyarországra, Szlovéniába és Horvátországba a mechanizmusban résztvevő országoktól a menekültek és menedékkérők érkezésének könnyebb kezelése érdekében téliesített sátrak, ágyak és takarók formájában érkezett támogatás.

⁴⁰ A NATO lényege a kollektív védelem, amely kölcsönös segítséget nyújt, beleértve a katonai segítséget is, az Észak-atlanti Szerződésben részt vevő felek elleni támadás esetén.

A NATO-n belül a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (a továbbiakban: CEP)⁴¹célja a tevékenységek összehangolása, tevékenysége kiterjed a tagországok mellett az együttműködő partnerországokra is. A NATO elvei értelmében a veszélyhelyzeti tervezés nemzeti felelősség. A CEP feladata a nemzeteket a tervezésben, a felkészülésben támogatni, a hatékony nemzetközi reagálást elősegíteni. A NATO a XXI század új biztonsági kihívásait felismerve – a terrorizmus, az kiberterrorizmus, energiabiztonság, klímaváltozás – új feladattal bővítette a CEP szerepvállalását. Az új típusú kihívásokra való hatékony válasz megfogalmazása kiemelten igényli a NATO katonai és civil résztvevőinek szoros együttműködését. A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság (a továbbiakban: CEPC⁴²) biztosítja az adminisztratív tevékenységeket, valamint a NATO katonai és civil szervei közötti együttműködést. A CEPC ajánlásaival segíti a nemzeti CEP szervezeteket⁴³a katasztrófavédelemre vonatkozó NATO feladatokat és irányokat összefoglaló CEP Miniszteri Irányelvek adaptálásában, valamint felügyeli az NATO Katasztrófa Reagálási Koordinációs Központ (a továbbiakban: EADRCC⁴⁴) tevékenységét.⁴⁵

A NATO erőknél humanitárius műveletek végrehajtására természeti katasztrófák, éhínség, civilizációs veszélyek, radioaktív vagy vegyi szennyezés, illetve az egyes háborúk következtében kialakult, fegyveres beavatkozást nem igénylő feladatokban van felhatalmazása. A katasztrófa-elhárítás során a NATO feladatellátása az UN OCHA-val való szoros együttműködésben történik, felhasználva mindazon információkat, amely az ENSZ információs rendszerén belül érkezik. Az önkéntes polgári védelmi menőszervezetek az UN OCHA-n keresztül, az INSARAG minősítésnek megfelelően vehetnek részt a műveletekben. A katonai-polgári együttműködési képesség kialakítását és fenntartását, a különböző nemzetiségű, eltérő beavatkozási képességű önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek- városi kereső és mentő, orvosi csapatok,

⁴¹A polgári veszélyhelyzeti Tervezés (Civil Emergency Planning) a NATO nem-katonai műveleteit koordináló, a katasztrófák megelőzését, illetve elhárítását, a hatékony reagálást prioritásként kezelő CEP a tagállamok katonai és civil szakembereinek szakmai tevékenységére építve elsődleges feladata a civil lakosság védelmezése, akár természeti, akár civilizációs katasztrófák esetén. A tervezésben a polgári kapacitások nemzeti ellenőrzés alatt maradnak, NATO szinten a nemzeti elképzeléseket és kapacitásokat harmonizálják.

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/24677.pdf>

⁴² Civil Emergency Planning Committee, https://www.nato.int/cps/ra/natohq/topics_50093.htm

⁴³Magyarország a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezésben 1995. óta, mint Békapartner vett részt, mely szakmai együttműködés a NATO-hoz való 1999. évi csatlakozással tovább mélyült. Magyarország részéről a BM OKF a Polgári Védelmi Csoportban látja el a közvetlen szakmai képviselet.

⁴⁴Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre a NATO fő polgári vészhelyzeti reagálási mechanizmusa az euro-atlanti térségben. A Központ a kérések és a segítségnyújtás összehangolására szolgáló rendszerként működik, elsősorban a természeti és ember okozta katasztrófák esetén. Az EADRCC napi 24 órában koordinálja a tagállamok és a partnerországok érdekében végrehajtott katasztrófareagálást. A központ az elmúlt időszakban több, mint 45 vészhelyzetben – így árvizeket, erdőtűzeket, földrengéseket követően – tett következménykezelő erőfeszítéseket. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_117757.htm

⁴⁵Az EADRCC 1999-ben a Törökországot sújtó földrengéseket követően koordinálta a NATO tagállamok humanitárius segítségnyújtását, a kutató-mentő csapatok küldését, egészségügyi ellátás biztosítását, meleg ruhaneműk és takarók, valamint pszichológus szakemberek küldését. 2000-ben a Romániát és Magyarországot sújtó árvíz idején homokzsákok, víztisztító berendezéseket juttattak el az OCHA-val egyeztetve. A koszovói válság kapcsán 1998-1999- ben az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának Hivatala kérésére teherszállító repülőgépekkel vittek segélyt Koszovó részére.

RBV⁴⁶mentesítő csapatok és a vízi mentőcsapatok - együttműködési képességének fejlesztését, a NATO évente végrehajtásra kerülő, polgári védelmi gyakorlatok rendszerének működtetésével biztosítja.

A gyakorlatokon Magyarországot a USAR minősítésű HUNOR mentőszervezet képviseli.

- 2018. október 8-11. között, 35 NATO szövetséges ország katonai és civil szervezete részvételével Mladenovacban, Szerbiában került végrehajtásra a EADRCC és a Szerb Belügyminisztérium szervezésében a 18. polgári védelmi terepgyakorlat, a „SRBIJA 2018”.
- 2019. április 6-13. időpontban, Romániában, 26 NATO tagállam és 13 partnerország több mint 2500 katonája és civil alkalmazottja részvételével került megrendezésre a Vigorous Warrior 19. gyakorlat, a NATO legnagyobb katonai orvosi gyakorlata, amelyet két évente a NATO Katonai Orvosi Kiválósági Központ és egy önkéntes fogadó nemzet szervez.

A nemzetközi szervezetek, NATO CEP keretein belül történő együttműködése mutatja, hogy az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek képességének fejlesztése a NATO, az EU és az ENSZ katasztrófák elleni védekezési képességét erősíti.

Nemzetközi és magyarországi információs, előrejelző és detektáló rendszerek, és azok önkéntes mentőszervezeti alkalmazása

Azért, hogy az országok hatékonyan tudjanak felkészülni a természeti katasztrófák kezelésére, a Bizottság, a Polgári Védelmi Pénzügyi Eszköz finanszírozásával, az EU tagállamainak területére összpontosító korai figyelmeztető, és felügyeleti rendszereket riasztórendszereket működtet. Az információk nyíltan hozzáférhetők az előre jelző rendszerek internetes felületein.

- *Kopernikusz Veszélyhelyzeti Szolgáltató Rendszer*

A Kopernikusz Veszélyhelyzeti Szolgáltató Rendszer (továbbiakban: CEMS)⁴⁷célja a műholdas földfigyelés és az in situ (nem tér) adatokon alapuló európai információs szolgáltatások fejlesztése, a polgári védelmi műveleteket támogató műholdas térképek készítése.

A CEMS pontos földrajzi adatai hatékonyan támogatják az érintett területek meghatározását és katasztrófa-elhárítási műveletek megtervezését.⁴⁸A CEMS részei a Bizottság Kutatóközpont (továbbiakban: JRC)⁴⁹által kifejlesztett

⁴⁶ Radiológiai, biológiai, vegyi

⁴⁷A Copernicus Emergency System, <https://emergency.copernicus.eu/>

⁴⁸2012 óta a CEMS több, mint 2000 leképezési térképet és 1000 besorolási térképet nyújtott be a katasztrófák által érintett országoknak. A CEMS 2013. évi júniusi Dunai árvíz elleni védekezés döntéstámogatásához 21 térképet készített.

<https://emergency.copernicus.eu/mapping/list-of-components/EMSR046>

⁴⁹Joint Research Centre, <https://ec.europa.eu/jrc/en>

- Európai Árvízi Riasztórendszer (továbbiakban: EFAS),⁵⁰ mely a prognózisok elkészítését meteorológiai archiválási és visszakeresési rendszerrel és éghajlati adattárház szolgáltatással támogatja,
- az Európai Erdőtűz Térképi és Információs Rendszer (továbbiakban: EFFIS),⁵¹ amely az erdőtűzek elleni védelméért felelős európai szolgálatoknak, és az európai intézményeknek szolgálat naprakész és megbízható információkat az európai vegetációt érintő tüzekről.

A CEMS Magyarországot érintő legutóbbi aktiválása, a 2017. augusztus 3-án, a Jász-Nagykun-Szolnok megyében, Nagyiván közelében pusztító tűz felszámolása során nyújtott döntéstámogató segítség volt.⁵²

- *Globális Katasztrófa-figyelmeztető és Koordinációs Rendszer*

Az EU és az ENSZ által közösen kidolgozott és működtetett Globális Katasztrófa-figyelmeztető és Koordinációs Rendszer (továbbiakban: GDACS)⁵³ automatikus, 24 órás riasztórendszerként funkcionál, adatgyűjtése a természeti eseményekre tejed ki (földrengések, szökőárak, trópusi viharok, árvizek és vulkánok).

A GDACS rendszer katasztrófa-riasztásokat ad ki, amelyekhez kapcsolódó kockázatelemzéseket, az értesítések alapját a Bizottság Kutatóközpontja nyújtja.

Az OSOCC⁵⁴ online platform virtuális teret biztosít a katasztrófa által érintett összes szereplő részére a valós idejű információcserére és együttműködésre. Az érintett ország és a nemzetközi beavatkozó erők információfrissítéseit egy speciális csapat moderálja. A Virtuális OSOCC az OCHA kezelésében működik, regisztrálást követően nyitott az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek felhasználására.

⁵⁰ European Flood Awareness System, <https://www.efas.eu>

⁵¹European Forest Fire Information System, <http://effis.jrc.ec.europa.eu>

⁵²A Hortobágyi Nemzeti Parkban nagy területen égett száraz gyepek, mocsár és nád.

⁵³Global Disaster alert and Coordination System, <http://www.gdacs.org>

⁵⁴On-Site Operations Coordination Centre, <https://www.unocha.org/our-work/coordination/site-operations-coordination-centre-osocc>

CURRENT GDACS ALERTS		
●	Green earthquake alert (Magnitude 6.2M, Depth:10km) in Northern Mid-Atlantic Ridge 14/02/2019 19:57 UTC, No people within 100km.	Thu, 14 Feb 2019 19:57:05 GMT
●	Green earthquake alert (Magnitude 5.9M, Depth:129.98km) in Northern Mariana Islands 12/02/2019 12:34 UTC, No people within 100km.	Tue, 12 Feb 2019 12:34:15 GMT
●	Green alert for tropical cyclone OMA-19. Population affected by Category 1 (120 km/h) wind speeds or higher is 0.	Thu, 14 Feb 2019 12:00:00 GMT
●	Orange alert for tropical cyclone GELENA-19. Population affected by Category 1 (120 km/h) wind speeds or higher is 42300.	Thu, 14 Feb 2019 12:00:00 GMT
●	Drought is on going in Colombia	Fri, 15 Feb 2019 18:37:00 GMT
●	Drought is on going in Peru	Fri, 15 Feb 2019 18:37:00 GMT
●	Drought is on going in Angola, Botswana, Lesotho, Mozambique, Namibia, Swaziland, South Africa, Zimbabwe	Fri, 15 Feb 2019 18:37:00 GMT
●	Drought is on going in China, India, Myanmar, Nepal	Fri, 15 Feb 2019 18:37:00 GMT

1. számú ábra

GDACS rendszer riasztási információi

Forrás: <https://vosocc.unocha.org>

- **METEOALARM**

A METEOALARM⁵⁵ az európai meteorológiai szolgálatok által létrehozott online figyelmeztető platform, amely információkat nyújt az Európa térségében várható extrém időjárási eseményekre való felkészüléshez. Olyan veszélyes időjárási események lehetőségére figyelmeztet, mint:

- nagy mennyiségű csapadék,
- heves zivatarok,
- viharos szél,
- hóhullámok,
- erdőtüzek,
- köd,
- havazás,
- hóviharak,

⁵⁵METEOALARM – a portál a legszükségesebb információkat nyújt az Európa térségében várható extrém időjárási eseményekre való felkészüléshez. A portál működését az EUMETNET (Network of European Meteorological Services - Európai Meteorológiai Szolgálatok Hálózata) tagországi nevében a ZAMG (az Osztrák Nemzeti Meteorológiai Szolgálat) koordinálja. Az EUMETNET és a Meteoalarm projekt a WMO (World Meteorological Organization, Meteorológiai Világszervezet) támogatását tudja maga mögött. <https://www.meteoalarm.eu/>

- lavina,
 - vagy a tengerpartokon előforduló vihardagály jelensége.
- *Európai Földközi-tengeri Szeizmológiai Rendszer*

Az Európai Földközi-tengeri Szeizmológiai Központ (továbbiakban: EMSC)⁵⁶ az európai és mediterrán földrengés-epicentrumok gyors meghatározására szolgáló rendszer. Feladata, hogy meghatározza az európai-mediterrán térségben található, nagy szeizmikus események főbb paramétereit (epicentrum, mélység, nagyságrend, fókuszmechanizmusok), és az eredményeket széles körben megossza a megfelelő nemzetközi hatóságokkal.

- *A mediterrán régió cunami-figyelmeztető rendszere*

A Bizottság együttműködik a Kormányközi Oceanográfiai Bizottsággal (továbbiakban: IOC-UNESCO)⁵⁷ az észak-atlanti és a mediterrán régió cunami-figyelmeztető rendszerének létrehozásáról. IOC-UNESCO az átfogó, több veszélyt jelentő katasztrófavédelmi stratégia részeként, globális szinten tesz erőfeszítéseket az óceánon alapuló szökőár-figyelmeztető rendszerek létrehozására. Feladata a szökőár-figyelmeztető rendszerek megfelelő tervezésének és fejlesztésének biztosítása, és végső soron megfelelő védelem biztosítása helyi, regionális és globális szinten.

A magyarországi információs és előre jelző rendszerek önkéntes polgári védelmi mentőszervezeti elérhetősége

A magyarországi információs, előrejelző és detektáló rendszerek az EU és ENSZ szervezetek rendszerein belül, azok adatait felhasználva, illetve kiegészítve működnek.

- *RSOE rendszerek*

A Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület (továbbiakban: RSOE) által fejlesztett és üzemeltetett információs rendszerek nyílt internet eléréssel rendelkeznek, szabad felhasználást biztosítanak az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek részére a beavatkozás háttértámogatásához.

Az RSOE üzemelteti a rádiós, viharjelző és mikrohullámú rendszereket - Balatoni, Tisza-tavi, Fertő-tavi és a Velencei-tavi, információs és segélyhívó rendszereket, illetve a Balatoni AIS és információs rendszert. A NevadaDuo FIS Portál⁵⁸, és a PannonRIS⁵⁹ folyami információs rendszerek dinamikus és statikus adatot szolgáltatnak a Duna aktuális vízállásáról, jég helyzetéről,

⁵⁶European-Mediterranean Seismological Centre, <https://www.emsc-csem.org/#2>

⁵⁷ Intergovernmental Oceanographic Commission of UNESCO, <http://www.ioc-unesco.org>

⁵⁸Nevada Duo FIS Portál, <http://www.danubeportal.com>

⁵⁹ PannonRis, <https://www.pannonris.hu>

a kialakult zárlatokról, gázlókról és szűkületekről, illetve a folyón található műtárgyakról. Ezen rendszerek által megadott információk döntéstámogató segítséget nyújtanak az önkéntes polgári védelmi mentőszervezet számára dunai árvízi védekezés során.

Az Emergency and DisasterInformation Service (továbbiakban: RSOE EDIS) monitorozza, feldolgozza, és az érintettek számára eljuttatja a világ bármely pontján bekövetkezett veszélyhelyzetekre vonatkozó információkat. Az RSOE EDIS része a web alapú vészhelyzeti értesítő rendszer, Rapid Information System (továbbiakban: EDIS RIS)⁶⁰, amely valós idejű e-mail üzenetek küldésével támogatja a hatékony beavatkozást.

- *Országos Vízügyi Főigazgatóság árvíz előre jelző rendszerei*

Az árvizek elleni védekezésben a felkészülést az Országos Vízügyi Főigazgatóság (a továbbiakban: OVF) által működtetett árvíz előre jelző rendszerek biztosítják⁶¹. A belépő folyók monitoringját a határszelvényekben kialakított vízhozammérő állomások biztosítják. A folyók vízhozamának valós idejű mérési adatait a távmérő állomások biztosítják, és végzik az adatok továbbítását az erre a célra létesített távmérő központba. A távmérő rendszerek korszerű érzékelő, adatgyűjtő és kommunikációs eszközöket használnak. A rendszerek központjába érkező adatok grafikusán és táblázatosan megjeleníthetők, feldolgozhatók és továbbíthatók más feldolgozó rendszerek felé. A vízrajz által gyűjtött adatok egységes vízrajzi adatbázisba kerülnek.

Ezen belül az Operatív Hidrológiai Modul tartalmazza a vízrajzi hálózat gyorsjelentő, illetve automata, távjelző állomásainak adatait, mely a döntés előkészítésben nélkülözhetetlen a vízkár-elhárítási tevékenység végzéséhez. A Magyar Hidrológiai Adatbázis (MAHAB)⁶²a vízügyi szolgálat meghatározó, mennyiségi hidrológiai idősorokat tartalmazó, legnagyobb méretű és tartalmú, belső felhasználású adatbázisa.

⁶⁰Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület, www.rsoe.hu

⁶¹AZ OVF munkatársai Magyarország képviselőjeként részt vesznek az EU Víz Keretirányelv, illetve az Árvízi Irányelv végrehajtásával foglalkozó EU szakértői csoportokban, munkabizottságában.

⁶²Magyar Hidrológiai Adatbázis, <http://www.ovf.hu/hu/vizrajzi-adatok>

Adatbázis neve	Adatbázis leírása	Adatbázis neve	Adatbázis leírása
SQL adatbázis ⁶³		LotusDomino adatbázis ⁶⁴	
OHM	Operatív Hidrológiai Modul	ARVIZKESZFOK	Árvíz készütségi fokozatok
MAHAB 2000	Magyar Hidrológiai Adatbázis	BELVIZKESZFOK	Belvíz készütségi fokozatok
OTR	Vízügyi objektum, és Törzsadatkezelő rendszer	TAVMONDAT	Távmondat adatbázis
TAVM	Területi távmérő rendszer bemeneti adatbázis	ARVIZNAPIJEL	Árvíz napi jelentés
HO	MAHAB hófeldolgozás	BELVIZNAPIJEL	Belvíz napi jelentés
VF NAPLO	Vízföldtani Napló	JEGNAPIJEL	Jeges napi jelentés
HIDROMORFOLOGIA	Hidromorfológia	HELYIVIZKNAPI	Helyi vízkár napi jelentés
		HELYIVIZKKESZ	Helyi vízkár készütségi fokozatok
		VIZMINKESZFOK	Vízminőség készütségi fokozatok
		KORNYKAR	Környezeti káresemények

2. számú táblázat

Az OVF által kezelt adatbázisok

Forrás: <http://ovf.hu>

Az adatbázisok zárt rendszerben, az OVF belső felhasználása alatt állnak, ugyanakkor az adatok alapján működtetett elöntési térkép⁶⁵on-line döntéstámogató információkat szolgáltat az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek számára vízkár elhárítási tevékenységük végrehajtása során.

- **MET.HU**

A METEOALARM rendszerhez kapcsolódva az Országos Meteorológiai Szolgálat MET.HU honlapján adja ki figyelmeztető előrejelzését és riasztását heves zivatar, felhőszakadás, széllelés, ónos eső és hófúvás esetén.

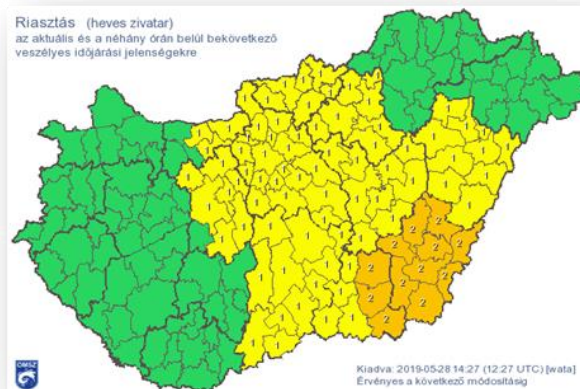
⁶³MS SQL rendszerek: a strukturált adatok kezelésére, <http://ovf.hu>

⁶⁴Lotus Domino rendszerek: alkalmazás-, dokumentumorientált adatbázis-, web-, levelező-, fax-szerver és további funkciókra. A Lotus Notes /Domino rendszer az országos vízügyi informatikai rendszerbe illeszkedik, melyben 16 szervezet – a Vízügyi Központ és Közgyűjtemények, a 12 környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság, az Árvízvédelmi és Belvívzvédelmi Központi Szervezet Kht, a VITUKI Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Kht, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, és a Fővárosi Csatornaművek Rt.– helyi hálózatai működnek együtt a kiépített bérelt vonali adatátviteli hálózaton. <http://ovf.hu>

⁶⁵<http://geoportal.vizugy.hu/elontes/>

A meteorológiai szolgálat a figyelmeztetések és a riasztások során három veszélyességi szintet különböztet meg:

- azokat a területeket, ahol nem várható veszélyes jelenség, a térképen zöld színnel jelölik;
- a citromsárgával jelzett első szintnél az időjárási események nem szokatlanok, de potenciális veszélyt jelenthetnek, ezért tanácsos figyelemmel lenni az időjárási hatásoknak jobban kitett tevékenységek során;⁶⁶
- a második szint színe a narancssárga, ekkor már olyan, veszélyt hordozó időjárási jelenséggel számolnak, amely káreseményekhez vezethet, vagy akár személyi sérülést, balesetet is okozhat;
- a legmagasabb, harmadik szintet a térképen pirossal jelzik, ekkor már veszélyes, komoly károkat okozó, sok esetben emberi életet is fenyegető időjárási jelenségek várhatóak, amelyek rendszerint kiterjedt területeket érintenek.

2. számú kép
Meteorológiai riasztás heves zivatarra
Forrás: <https://met.hu>

- *Földrengés előrejelző rendszerek*

⁶⁶2019 május 29-től a legegyszerűbb zivatar esetén is figyelmeztetés, illetve riasztás kerül kiadásra, figyelemmel arra, hogy a villámlás már önmagában is veszélyt jelent az élet- és a vagyonbiztonságra, hasonlóan a hevesebb zivatarokat kísérő viharos szélhez, jégesőhöz. A nem heves zivatarok esetén I. fokozatú, citromsárga riasztás és figyelmeztetés kerül kiadásra.

A földrengésveszély minden kétséget kizáró módon történő előre jelzésére jelenleg nincs megbízható rendszer, bekövetkezésének valószínűsége a determinisztikus⁶⁷módszerrel vagy valószínűségi módszerrel⁶⁸ megbecsülhető, illetve ezek alapján a lakosságvédelmi intézkedések bevezethetők. A Nemzeti Szeizmológiai Hálózat, melynek szeizmológiai állomásai a nemzetközi megfigyelőrendszer része, a magyarországi földrengések észlelését és kutatását végző MTA CSFK Geodéziai és Geofizikai Intézet Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatórium⁶⁹működtetésében végzi detektálási feladatát. Az Obszervatórium budapesti adatközpontjában működő automatikus földrengés detektáló rendszer mind a Magyar Nemzeti Szeizmológiai Hálózat on-line állomásaitól, mind a külföldi állomásoktól érkező valós idejű adatokat felhasználja.

A katasztrófára való felkészülés, és a következmények hatékony kezelését a földrengések és a velük összefüggésben lévő jelenségek tanulmányozása, a Föld szerkezetének kutatása, illetve a lakosság védelmére kidolgozott, és kommunikált magatartási szabályok adják.⁷⁰

Az önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek előrejelző és detektáló döntéstámogató rendszerekhez való hozzáférését a 3. számú táblázat mutatja be.

Előrejelző, detektáló rendszer	Önkéntes mentőszervezet elérhetősége
Kopernikusz Veszélyhelyzeti Szolgáltató Rendszer	teljeskörű on-line elérhetőség
GDACS	teljeskörű on-line elérhetőség
METEOALARM	teljeskörű on-line elérhetőség
Európai Földközi-tengeri Szeizmológiai Rendszer	teljeskörű on-line elérhetőség
A mediterrán régió cunami-figyelmeztető rendszere	teljeskörű on-line elérhetőség
RSOE EDIS RIS	korlátozott hozzáférés, regisztrációhoz kötött
OVF adatbázisok	korlátozott hozzáférés, OVF adatszolgáltatás veszélyhelyzet esetén
MET.HU	teljeskörű on-line elérhetőség

3.számú táblázat

Önkéntes polgári védelmi mentőszervezetek hozzáférése az előrejelző és detektáló döntéstámogató rendszerekhez

Az EU és az ENSZ által működtetett információs és előrejelző rendszerek által szolgáltatott adatok nyílt, online platformon kerülnek publikálásra, így az önkéntes polgári védelmi szervezetek hozzáférése biztosított.

⁶⁷A determinisztikus módszer alapján az adott terület tágabb környezetében lévő területek kerülnek felmérésre. A vizsgált forráshoz adott területhez legközelebb eső pontjain bekövetkezett földrengés intenzitása alapján becsülhető, hogy milyen jellegű és mértékű talajrezgést eredményeznek a védendő területen.

⁶⁸A valószínűségi módszer a földrengést megelőző változások megfigyelésén alapszik, amelyek célja azon folyamatok figyelemmel kísérése, melyek a várható földrengés középpontjában és közvetlen környezetében végbe mennek, így az esemény időpontjának meghatározását lehetővé teszik. Ezen lehetnek szeizmológiai, geodéziai, földtani-hidrológiai, geofizikai, illetve az élővilág viselkedésével kapcsolatos módszerek.

⁶⁹Magyar Tudományos Akadémia Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Geodéziai és Geofizikai Intézet Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatórium, <http://csfk.mta.hu/ggi/>

⁷⁰A BM OKF honlapján folyamatosan közlésezi azon magatartás szabályokat, mely a földrengés veszély esetében a káros következmények minimalizálásának és a lakosság túlélésének érdekében végzett tevékenységeket foglalja össze.

Határmenti közös beavatkozás alapelvei

- *Jogszabályi alapelvek*

Az Európai Unió tagjaként, és a földrajzi térségünket, a Kárpát-medencét sújtó katasztrófák érintettjeként, a jogszabályi háttér tekintetében mind a nemzeti, mind az uniós jogszabályokat, irányelveket figyelembe kell venni. A katasztrófavédelem a tagállamok feladata, az Európai Bizottság közösségi szinten koordináló, együttműködést segítő szerepet tölt be, s határozatait is ennek szellemében hozza. Így viszont, mivel nincs általában véve alkalmas, egy a határon átnyúló együttműködésre és egész Európára vonatkozóan hatályos egységes jogi eszköz, a tevékenységeket és a lényeges programok megvalósítását továbbra is kétoldalú egyezmények, illetve államok közötti megállapodások határozzák meg, amelyek mindenekelőtt a résztvevő partnerek politikai akaratától függenek.

Egy határon átnyúló közösség kárelhárító tevékenység jogi alapját a hatályos nemzeti szabályzások, és az országok között fennálló, a területet érintő együttműködési normák határozzák meg.

A katasztrófák elleni védekezés legfontosabb magyarországi, szlovákiai, romániai és ukrainai szabályozói egyértelmű, határozott jogi környezetet adnak a katasztrófák megelőzése és károsító hatásai elleni védekezés végrehajtására. A jogi szabályozók meghatározott normákkal rendezik a katasztrófavédelem nemzeti, regionális, helyi szintjének tevékenységét, és határozzák meg a természetes és jogi személyek részvételét.

Mind a négy programországban a polgári védelem állami irányítású, melynek végrehajtásáért a minisztériumok, egyéb központosított adminisztrációs és kormányzati szervek, regionális és járási hivatalok, megyei hatóságok, települési önkormányzatok jogi és természetes személyek felelősek. A négy ország, a katasztrófák okozta károk megelőzését, felszámolását illetően hasonló jogszabályi környezete a helyi önkormányzatok közreműködésének megőrzése mellett az állam szerepvállalását növelését írja elő, mely így garantálja a területen élők életét, vagyonának biztonságát, valamint az ország működőképességének folyamatos fenntartását. A katasztrófavédelem társadalom által elvárt szerepének betöltése megköveteli a különböző természeti, és egyéb változásokhoz igazodó jogszabályi korrekciók elvégzését, így a katasztrófa megelőzés jogszabályi háttere folyamatosan bővülő, változó tartalmat mutat.

- *Veszélyelhárítási alapelvek – természeti és civilizációs kockázatok*

A hálózat felépítésének, közös feladatvégrehajtása tervezésének legfontosabb feladata, hogy a katasztrófák természetét, a kockázatok bekövetkezésének valószínűségét feltárja, és megteremtse a velük szembe állítható a szervezeti és működési feltételeket.

Output 2.1.
Training Program

A térség kockázatbecslését a természeti katasztrófák területén a megtörtént eseményekre koncentrálva eseményfa elemzéssel, a technológia, ember okozta katasztrófák esetén a rendszer hibáira koncentrálva hibafa elemzéssel közelítettük, a teljes terület összefoglaló elemzése pedig az események előfordulása és súlyossága alapján egy komplex, a programterület közös veszélyeztetettségait mátrixba illesztett módszer szolgált.

Programterület				Bekövetkezési gyakoriság			
				Ritka	Nem gyakori	Gyakori	Nagyon gyakori
Hatás	Nagyon súlyos	Természeti Katasztrófák	Ár- és belvíz, (Hidrológiai)			X	
			Földrengés csúszás (Földtani)				
			Rendkívüli időjárási események (Meteorológiai)				
		Ember okozta civilizációs Katasztrófák	Ipari balesetek				
			Közlekedési balesetek				
			Erdő bozót tüzek				
			Társadalmi jellegű katasztrófák				
		Súlyos	Természeti Katasztrófák	Ár- és belvíz, (Hidrológiai)			
	Földrengés csúszás (Földtani)						
	Rendkívüli időjárási események (Meteorológiai)					X	
	Ember okozta civilizációs Katasztrófák		Ipari balesetek		X		
			Közlekedési balesetek				
			Erdő bozót tüzek			X	
			Társadalmi jellegű katasztrófák				
	Nem súlyos		Természeti Katasztrófák	Ár- és belvíz, (Hidrológiai)			
		Földrengés csúszás (Földtani)		X			
		Rendkívüli időjárási események (Meteorológiai)					
		Ember okozta civilizációs Katasztrófák	Ipari balesetek				
			Közlekedési balesetek				
			Erdő bozót tüzek				
			Társadalmi jellegű katasztrófák				
		Alacsony mértékű	Természeti Katasztrófák	Ár- és belvíz, (Hidrológiai)			
	Földrengés csúszás (Földtani)						

Output 2.1.

Training Program

		Ember okozta civilizációs Katasztrófák	Rendkívüli időjárási események (Meteorológiai)				
			Ipari balesetek				
			Közlekedési balesetek				X
			Erdő bozót tüzek				
			Társadalmi jellegű katasztrófák		X		

3. számú ábra Programterületen megjelenő, közös veszélyeztetettségének beazonosítása

- *Határmenti közös beavatkozások a programterületen*

-

A válsághelyzet kezelés ciklusa (megelőzés, védekezés, helyreállítás) magában hordozza a tevékenységek folyamatos felülvizsgálatát, mivel csak egy reális hibafeltáró analízis segítségével lehet korszerűsíteni az eljárásmodot, kiegészíteni, hatékonyabbá tenni a gyakorlatot. A határon átnyúló együttműködés partnerei között a következő határon átnyúló veszélyelemek vizsgálatára került sor:

- Sajó-Hernád vízrendszer hidrológiai veszélyei (REDCODE projekt keretében – NEREIDA gyakorlat)
 - Kassa-Miskolc közút és vasúti hálózat kritikus infrastruktúra veszélyei (DECHATLON projekt keretében gyakorlat)
 - Kassa-Miskolc víz- és ivóvíz kritikus infrastruktúra veszélyek (IMPACT projekt keretében külön tekintettel a miskolci vízszennyezés tapasztalataira)
 - Ember okozta veszélyforrások, ipari tevékenység határon átnyúló veszélyeztető hatása (CIVPRO projekt)
 - Viharkárok, meteorológiai katasztrófák hatásainak kezelése (Kassa: a tátrai viharok elhárításban részt vett mentő erők tapasztalatai; Miskolc: Mád és Bogács települések viharok és gyorsan lefolyó árvíz elhárításának tapasztalatai)
- *A projekt során létrehozott hálózat, mint a közös beavatkozást előkészítő támogató platform.*

A hálózati politika a határ menti együttműködés segítségével irányt mutat, hogy mely területeken lehet támogatni, hatékonyra tenni a katasztrófa megelőzés társadalmi feladatát.

A természeti katasztrófa veszélyek területén a hidrológiai veszélyhelyzetek kockázatának és veszélyforrásainak csökkentése elsőrendű fontosságú. A hálózat képzési tevékenységével segítséget jelent a gyors árvizek és a periodikus árvizek hatásainak csökkentésében, és az árvízvédelmi létesítmények fejlesztése, karbantartása társadalmi támogatottságának biztosításában.

A különböző szintű fejlesztési (terület, természet, ipar) tervek engedélyeztetésénél és társadalmi vitájánál a támogató hálózat feladata érvényesíteni a megelőzés érdekeit. Tekintve, hogy ez esetenként rövidtávra előrettekintő gazdasági, vagy politikai érdekek ellenében kell, hogy megvalósuljon, a támogató hálózat az, amely alkotó szervezetei súlyából és interregionális jellegéből adódóan nem megkerülhető véleményt formálhat.

A kritikus infrastruktúrák sérülékenysége alapvetően befolyásolja a haszonélvező lakosság alapvető életfunkciói védelmi helyzetét. A meglévő, és létesítendő veszélyes technológiák, anyagok kezelése, szállítása társadalmi kontrollja, ennek a folyamatos fenntartása és társadalmi támogatása a szakmapolitika szignifikáns része. Mivel a kockázatok és a sérülékenység csökkentése több tudományágat ölel fel, feltételezi egy több szakterületen dolgozó önkéntes hálózta folyamatos interaktív tevékenységét.

A közös beavatkozást előkészítő hálózat szakmapolitikájával a fő hangsúlyt az érintett, veszélyekkel terhelt lakosság felkészítésére helyezi. Sajátos eszközeivel, projektforrások célhoz rendelésével támogathatja a hivatásos és önkéntes résztvevők felkészülését, feladataik ellátásához szükséges felszerelés és szolgáltatás szervezésével a hatékony védekezése lehetőségének megteremtését.

A résztvevő szervezetek a hálózati munkával a társadalomnak különböző területein tudnak integrált hatást elérni a lakosság veszélyhelyzeti felkészítésében. Például egy karitatív szervezet a feladatai ellátása során, a rászoruló felkutatása mellett biztosíthatja és kioszthatja a lakosság felkészítő, tájékoztató anyagot, vagy a fogyatékkal élők érdekvédelmi szervezetének rendezvényén bemutatkozó önkéntes mentőszervezet bemutatathatja azokat az önmentő és elsősegélynyújtó, életmentő módszereket, amiket akár egy látásában, vagy hallásában, vagy mozgásában korlátozott is alkalmazhat.

A hálózat együttműködésében megjelenő feladatvégrehajtások

- *Közösségek folyamatos bevonása a megelőzést támogató hálózat munkájába*

Fontos megérteni a sebezhetőség és a veszélynek kitettség helyi összefüggéseit, mert alapvető kapacitást hordoz a katasztrófák megelőzésében, hatásuk csökkentésében. Ez gyakran nem csak a szakmai tudást igényli, de politikai, szociális és gazdasági körülmények megteremtését is. A közösségek, az emberek képesek veszélyek kezelésére, legyen szó akár természeti (árvíz, földrengés, földrengés) vagy ipari, társadalmi (konfliktus, környezeti vagy üzemi baleset) katasztrófáról. A katasztrófák okozta károk elhárítása a védelmi tervezésben megjelenő tervek alapján működik, ugyanakkor a helyi közösségek saját erőfeszítései a megelőzés, és katasztrófák hatásának csökkentése terén, az esetlegesen csekély központi támogatás ellenére is hatékonyan

működnek. Ezen felismerések a legmegfelelőbb megközelítései az öngondoskodó állampolgár eszményképének. Képessé kell tenni minden közösséget arra, hogy rugalmassá váljon a természeti, technológiai és környezeti kockázatok hatásai kivédésére, miközben csökkenti azok bekövetkeztének valószínűségét, megoldást adva ez által a modern társadalmak társadalmi és gazdasági sebezhetőségére.

A Hálózat munkájában meg kell jeleníteni a részvétel lehetőségét, amely a partnerségen keresztül biztosítja a katasztrófa-ellenálló közösség kialakulását. A közös gyakorlatok, a tanulmányok széles körű disszeminációja erősíti meg a közösségek részvételét, és biztosítja a leghatékonyabb költségfelhasználást a katasztrófák hatásainak kivédésére.

A szakmapolitika megalkotásánál még nem volt jelen, de a jövőben széleskörű társadalmi támogatást jelenthet a középiskolai szolgáltatások kötelező közösségi szolgálatának a hálózat keretein belül történő alkalmazása, amellyel kettős célt érhetünk el. Egyrészt a katasztrófa megelőzést segítő hálózat szervezeteiben növelhetjük az önkéntes munkaintenzitást, több információt biztosíthatunk a lakosság számára, másrészt a hálózat céljait tevékenységét megismerő fiatalok növelhetik a tagszervezetek humánerőforrását, és a társadalmi segítségnyújtás hatékonyságát.

- *Nemzetközi együttműködés, tapasztalatok cseréje*

Elő kell segíteni és ösztönözni a partnerséget, a know-how és tapasztalatátadásokat a hálózaton kívüli szervezetek számára. Nemzetközi együttműködések adta partnerségen belül mind egyéni mind közösségi szinten értelmezhető a szakmai fejlődés, amely a katasztrófa megelőzést támogató hálózat szakmapolitika jelentőségét növeli, illetve az egyéni szakmai érdekek kiszolgálójaként az önkéntes humánerőforrás fenntarthatóságát is elősegíti.

- *Adatok összegyűjtése és kezelése*

A közreműködő kutató egyetemek segítségével törekedni kell egy átfogó, komplex adattár építésére, ami nem csupán az adatok összehasonlíthatóságát és a hiányzó információk meghatározását teszi lehetővé, hanem az adatbázisra támaszkodva az is értékelhetővé válik, hogy miként lehetne hatékonyabbá tenni a társadalom szereplői, és a partner régiók között az információ megosztást.

- *Oktatás, és ismeretalkalmazások ösztönzése*

Kiemelt prioritásként kell kezelni az oktatást, képzést, tudatosságnövelést, tájékoztatást, gyakorlatokat és minden olyan tevékenységet, amelyek célja, hogy a lakosság, és főképpen a fiatalok diákok számára átadott ismeretek, szemléletmódjuk és viselkedésük alakítása révén

képessé tegyék őket a társadalomban demokratikus jogaik és kötelezettségeik gyakorlására, és a demokratikus életben való aktív részvételre, épített és természeti környezeti értékeik védelme érdekében.

- *Tájékoztatás*

Minden korosztály számára készülő, a nyilvánosság tájékoztatását szolgáló fenntartható programokat kell létrehozni, illetve a formális oktatás folyamatába be kell építeni a veszélyek és hatások, kockázatok kezelési gyakorlatok, katasztrófa megelőzési tevékenységre vonatkozó információkat. A Hálózat tagjainak információk átadásával kell támogatni az önkormányzatok passzív tájékoztatási kötelezettségének végrehajtását. Meg kell vizsgálni továbbá, a valós idejű, elektronikus média felületen történő tájékoztatási rendszer önkormányzati szintű kiépítésének lehetőségét, mely rendszer szakmai fenntartásáért a hálózat tagjai által biztosított folyamatos információátadással tudnak felelősséget vállalni.

2. Modul: Határmenti önkéntes fejlesztés, humán kapacitásépítés alapelvei, helyi képzés követelményei

(Humán kapacitás építés, mint a közös hálózati tevékenységre épülő, határmenti önkéntes beavatkozó erők fejlesztésének, egyik fontos eszköze)

A CODE VDIC humán erőforrás módszertan célja azon a területeknek az azonosítása a katasztrófavédelem, válsághelyzet kezelés területén, amelyeknél a legnagyobb eltérés mutatkozik a projektpartnerek jelenlegi helyzete és a projektben kitűzött célok között. A biztonsági ökoszisztéma fejlődése nagyrészt öntörvényű, ám a fejlődés kiegyensúlyozottsága, a szektor irányítási előnyök kihasználása, illetve az esély egyenlőséget vagy a fenntarthatóságot fenyegető veszélyek elhárítása érdekében az államnak folyamatosan ellenőrizni szükséges az önkéntes beavatkozó rendszer fejlődését, biztosítva, hogy a nemzeti biztonsági rendszer ne billenjen ki tartósan az egyensúlyi állapotból és mindenkor hatékonyan alkalmazható legyen az állampolgárok életének és anyagi javainak megóvásának érdekében. Az önkéntes beavatkozó rendszerek alkalmazhatóságát meghatározzák a rendelkezésre álló kapacitások. A gyors változás XXI század egyik legnagyobb kihívása, közösségi és technológiai szinten egyaránt. Ez a jelenség sokszor megnehezíti az önkéntes beavatkozó szervezet képességeinek hatékony megvalósíthatóságát. A katasztrófa és veszélyhelyzetek kezelése területén fokozottan jelentkezik a hatékony humán kapacitás fejlesztés igénye. Természetesen ez nem csak az állami feladatrendszerben, hanem az önkéntes beavatkozó szervezetek területén is rendkívül fontos.

Mind a civil mind a hivatásos katasztrófa veszélyhelyzeti védelmi szervezetek, működési környezetében, a projekt partnerek területén, jelentős technológiai, gazdasági, társadalmi változás tapasztalható, amelyek elengedhetlenné teszi a beavatkozó erőforrások fejlesztési célú projektjeinek megvalósítását.

Határmenti önkéntes beavatkozó humán kapacitás építés alapelvei

A CODE VDIC projekt jó példa az új technológiára épülő technikai eszközöknek köszönhető fejlesztésre, az önkéntes beavatkozó állomány által alkalmazott eszközök, védőfelszerelések járművek területén. A projekt beszerzési tevékenység növeli az CODE VDIC hálózatban tevékenykedő szervezetek képességeit. A beavatkozási feladatokra alkalmas új költségtakarékos járművek és eszközök álltak rendszerbe, fejlődött a beavatkozások informatikai háttere. Jelentős változás történt a személyi védőfelszerelések tekintetében is. Minden igényt kielégítő bevetési személyi felszerelések kerültek beszerzésre, a fejlesztés lehetővé teszi a teletmetriás távfelügyeleti rendszerek illeszthetőségét, amelyek pontos és valós adatot szolgáltatnak a tűzoltást vezető számára a beavatkozást végzők fizikai állapotáról, a levegő felhasználásáról és a munkavégzés idejéről, növelve a beavatkozók biztonságát. A fejlesztések nagy lépések a CODE VDIC projektben résztvevő önkéntes beavatkozó szervezetek részére.

Az elérendő új önkéntes beavatkozási képességek elérésének kulcstényezője a beavatkozó önkéntes. A jelentős technológiai beruházással, gépjármű, valamint informatikai és egyéb fejlesztéssel sem lehet pótolni a motivált és modern kompetenciákkal rendelkező, humánerőt. Ehhez elengedhetetlen feltétel a korszerű, egységes, képzési, továbbképzési és szakoktatási rendszerre épülő humánerő fejlesztés végrehajtása. A fejlesztés szükségességét indokolja az a tény, hogy a hatékony önkéntes beavatkozási munkavégzés esetében az embert, mint alap befolyásoló tényezőt nem zárhatjuk ki. Felszerelhető az önkéntes beavatkozó állomány korszerű eszközökkel, de ha nem rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek szükségesek lennének nem lesz a szervezet alkalmas az eredményes beavatkozások végrehajtására. A szükséges humán erő kompetenciák, többek között a gyakorlatok során szereshető tapasztalatok megosztása, a meglévő szakmai ismeretek, illetve bizonyos technikai eszközök készségszintű használata.

A humán erőforrások megléte, állapota, katasztrófavédelmi műveletek területén, egyik legfontosabb feltétel. A magas szintű humán erőforrások alkalmazhatóság csak gondos, tervező, szervező és fejlesztő tevékenység végeredményeképpen jöhet létre. A polgári védelmi önkéntes beavatkozás területe kiemelt figyelmet érdemel. A feladatrendszer fenntartható fejlődéséhez, a szervezetek önként vállalt közhasznú feladatainak végrehajtásához szükséges képességek közül a legnehezebben a képzett és felkészült önkéntes szakember pótolható.

Az önkéntes emberi erőforrás fejlesztés menedzsment létfontosságú az egyre inkább szaporodó, káresemények katasztrófák ellentételezése feladatrendszerében. A HR fejlesztés funkciója, mely az emberekkel, mint a szervezet erőforrásával foglalkozik, célja, hogy biztosítsa a műveletekben az önkéntes résztvevők, leghatékonyabb felhasználását, a katasztrófavédelmi stratégiából adódó, kárhely taktikai műveletek megvalósítása érdekében. Az önkéntes beavatkozó humánerő fejlesztés egyik nehézsége, hogy mind az önkéntes mind a hivatásos állomány számára nagyrészt ugyanolyan követelmények, magas szintű elvárások, teljesítését kell biztosítani. Az önkéntesek bevonása, a megtartási motiváció folyamatos fenntartása, a vállalt feladatokkal való azonosulás, jelentik az önkéntes szervezet stratégiai kérdéseket. A humánerőforrás önkéntes szervezeti politika alapvetően a szervezet létét fennmaradását meghatározó tényező. A szervezeti politika igényli az önkéntes szervezetben részt vállalókkal való kapcsolattartást és a szervezet állandó folyamatos gondoskodását az emberi, tagi, kapacitás megőrzése érdekében. A jól képzett és motivált önkéntes nagy érték a döntéshozók számára, és az alkalmazások során, a tapasztalatok megszerzésével egyre értékesebbé válik. Az önkéntes nem raktározható, bármikor előhúzzható tárgy, ha nem tudjuk folyamatosan fenntartani az érdeklődését, akkor elhagyja a szervezetet. A polgári védelmi és tűzoltó beavatkozó szervezetek önkéntese elsősorban egyén, aki innovatív (megújulni képes), döntéseket hoz, vagyis képes befolyásolni képes a szervezet teljesítményét.

Az önkéntes állomány megtartása és folyamatos fejlesztése, legnagyobb kihívás az önkéntes szervezetek választott vezetői, és a határmenti közösségek döntéshozói, az integrált káreseményeket és katasztrófákat kezelő állami szervezetek vezetői számára. A tapasztalatok szerint ez az egyik legfontosabb társadalmi és állami költségvetési érdek is, hiszen önkéntes szervezetek alkalmazása a leginkább költséghatékony megoldás mindenütt szerte a világon, így a határ menti együttműködésben is. Az önkéntesek emberi erőforrásainak növelése a meglévő állomány megtartása, fejlesztése, képzése mellett a közösség mind szélesebb rétegeinek bevonása útján (toborzás) valósítható meg. Az önkéntes emberi erőforrás-fejlesztés a település közösségét alkotó egyének, mint a fejlesztés célszemélyeinek bevonását jelenti, a közösségért való tenni akarásának kihasználását, felkészültségének humanitárius és veszélyhelyzeti beavatkozó irányban való célirányos befolyásolását. Az önkéntes beavatkozó humánerőfejlesztés lényege a szervezet nyilvános közösségi szerepének fenntartása mellett, a tervezett folyamatos szervezeti képzés és közös tevékenység. Katasztrófavédelmi önkéntes beavatkozó emberi erőforrás menedzsment humán erőforrás fejlesztése alatt a meglévő és tervezett tagság fejlesztést értjük.

A folyamatos közösség fejlesztési tevékenységsorozat, a csatlakozó tagok számára szervezett tanulást, készség szintű begyakorlást jelent, hogy az egyént képessé tegye veszélyhelyzeti műveletekben való részvételre.

Határmenti önkéntes beavatkozó humán kapacitás építés, tervezés, szervezés, helyi szervezeti végrehajtás

Közép-Európa a Kárpátok észak keleti térségének országai jelentik a „Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020” programterületét, ami lenti ábra alapján lefedi a keleti Kárpátok és a Tisza vízgyűjtő területének nagy részét (HUSKROUA/1901,2019, p.5-7).

3. számú kép Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020” programterület ((HUSKROUA/1901,2019, p.9.).

A program terület kontinentális országai hosszú szárazföldi, általában politikai határrendezés keretében létrejött, és nem természetes határokkal rendelkeznek. Ahol természetes határvonal van, például a Tisza folyó, mint közös árvíz veszélyeztettség miatt ösztönöz a határmenti közös önkéntes beavatkozás fejlesztésére. Egyértelműnek látszik, hogy határmenti területek, rá vannak utalva a nemzetközi együttműködésre. A programterület határai mentén létrejövő közös katasztrófa és káresemény beavatkozási kapcsolatok vizsgálatánál nem lehet eltekinteni a térség geopolitikai helyzetétől, és a II. világháború után kialakított határoknak etnikai csoportokat szétválasztó hatásától. A program terület országainak területén nincs olyan népcsoport, amelyik kizárólag csak saját államának területén élne. Több olyan nép él egy földrajzi térségben, akik jelentős számban az anyaország határain kívül élnek. Az etnikai tényezők nagyrészt elő segítik a határokon átnyúló kölcsönös önkéntes katasztrófa és káresemény beavatkozásoknál a kapcsolatok kialakulását. Az eurorégiók kialakulása e térségben a biztonság, és a békés együttélés stabilitása szempontjaiból is meghatározóvá vált. Közelmúlt eseményei bizonyították ezen együttműködési forma szükségességét. Az eltérő nyelv és kultúra sem jelent akadályt, a bajba jutott embertásainkon való segítség, humanitárius elve felülír minden ellentétet, akadályt ezen a területen. A határmenti közös önkéntes beavatkozás együttműködés elsősorban közösségi szándékokon alapul, és nemcsak a nagypolitikától függ.

A sikert elsősorban az együttműködő felek, a határon élők szándéka és cselekvése határozza meg.

A határmenti közös önkéntes beavatkozás területi szereplői – önkéntes tűzoltó, polgári és katasztrófavédelmi szervezetek, önkormányzatok, egyházak és egyházi szociális humanitárius szervezetek - közös fellépése jelentheti a térségben a biztonságot erősítő tényezőt. A katasztrófavédelem határmenti közös önkéntes beavatkozás területén működő önkéntes szervezetek választott szervezeti vezetői, vagy fejlesztést támogató aktivistái, egyetértének abban, hogy *„szükséges a magyar katasztrófavédelmi nonprofit szektor általános érdekérvényesítésének intézményes formáit tovább fejleszteni”*.⁷¹

A nonprofit jogi és pénzügyi szabályozás, az állami pénzelosztás mennyisége és minősége, a társadalmi részvétel rendszerének hiányosságai, a nonprofit szolgáltatások minőségbiztosítási igénye mind-mind olyan kihívások, amelyek az egész civil veszélyhelyzeti szektor összefogását igénylik.

Tagságra épülő szövetségek sikere tagjaik elkötelezettségére, munkájára és a human fejlesztés során elsajátított alkalmazási hatékonyságra épül a programterület országaiban mindenhol. Fontos terület a határmenti önkéntes beavatkozásban az állampolgároknak, illetve más termelő és nonprofit szervezeteknek és a katasztrófavédelem állami feladat átvállalás sikeressége. A veszélyhelyzeti, polgári védelmi, általános civil önszerveződési területen, működő szervezeteknek tudatosan vállalni kell, hogy projektszinten vonnak, be új erőforrásokat, újítják meg képességeiket és tagságukat. Ha munkájuk minősége megfelelő lesz, az a taglétszám bővülésével és a civil/állami/ szektor elismerésével, a rendszer bővülésével fog járni. A sikeres határmenti önkéntes szervezet, annak a gondolatnak a jegyében fejlődik, hogy a műveleti rendszer egészét képviselő, teljes körű szolgáltatást nyújtó hálózat, ami a CODE VDIC projekt célkitűzés, egésze több a részek összegénél.

A projekt megvalósítási programja, figyelembe veszi, a veszélyhelyzeti szektor, sokrétű igényeit, és az adott területen működő, egyéb szervezetek munkáját. A hálózat, építve más szervezetek munkájára, többek között az alábbi tevékenységekkel bővítheti humánerőforrásait:

- Hálózat képviselőként fellépve tagok és a többi nonprofit szervezetek számára előnyöket tud biztosítani. (pl. árendaméenyeket ér el egyes termékeknél és szolgáltatásoknál, továbbképzéseket szervez, kiadványokat publikál, és technikai segítséget nyújt).
- Nagyobb hatékonysággal végzi a hálózatban résztvevő szervezetek törvényhozási és adminisztratív képviseletét.

⁷¹ A 118/2011. sz. BM OKF Főigazgatói Intézkedés, Katasztrófavédelmi Műveleti Szabályzat

- Kutatásokat Fejlesztéseket (új projekt) kezdeményez és végez a feladatrendszerrel kapcsolatban.
- Használva a hálózat tagjainak erőforrásait tájékoztatja a döntéshozókat és lakosságot a szervezetek fontos szerepéről és tevékenységéről.
- Lehetőséget biztosít a hálózatban résztvevő szervezeteknek a közös ügyek megtárgyalására és állásfoglalások elkészítésére.
- Folyamatos párbeszédet biztosít a hálózaton résztvevők közt.

Amikor a CODE VDIC hálózat tagszervezetek vagy a tagok valamely konkrét kérdéssel – szakmai tanács, egyes szükséges szolgáltatások, információ – fordulnak a hálózathoz, felismerhetik, hogy a hálózat más ügyekben is segítséget tud nyújtani (pl. új kapcsolatok kialakítása más szervezetekkel, pályázati tanácsadás stb.). Mivel a tagok különféle okokból csatlakoznak, a hálózat a tagok sokrétű igényeit kell kielégítse. Ennek a kihívásnak a hálózat csak tudásmenedzsmentre épülő integrált közös platform kialakításával és működtetésével tud eleget tenni.

Nemzeti Felkészítési és Minősítő Intézmények Eljárásmódok

A CODE VDIC projekt alapvető célkitűzése az önkéntes beavatkozó erők fejlesztése, csak nemzeti integrált katasztrófavédelem és válsághelyzet kezelés, integrált rendszerhez kapcsolódva, követelményei teljesítve hajtható végre.

Az integrált katasztrófavédelemi, válsághelyzet kezelési önkéntes beavatkozó feladatrendszer a program terület országainak biztonsági rendszereinek részét képezi, annak fontos eleme. A katasztrófák hatásai elleni védekezés célja, feladatai az országok biztonság- és védelem politikai alapelveiből vezethetők le, konkrétumai egyrészt európai unió ajánlásaiban másrészt a programterület nemzeti biztonsági, jogszabályi környezetben fellelhetők.

A katasztrófavédelem és válsághelyzet kezelés, megelőzés és felkészülés, a reagálás, beavatkozás és kárelhárítás (a védekezés), valamint a helyreállítás és újjáépítés valamennyi feladatát átfogó komplex, elsősorban állami felelősségkörbe tartozó feladatrendszer. Kötelezettségeket jelent a közigazgatás, az önkormányzatok, a termelő polgári szektor számára egyaránt. A szabályzó jogi környezet állampolgárok számára is feladatokat, felelősséget szab, de ugyanakkor engedi civil szervezetek részvételét is megfelelő feltételek (minősítés) esetén. Az integrált katasztrófavédelem és válsághelyzet általános tervezési, szervezési, koordinálási, irányítási és végrehajtási rendszert foglal magába, a programterület országaiban, kis eltérésekkel. A rendszer célkitűzéseinek, feladatainak végrehajtása a polgári védelmi, a tűzvédelmi és az iparbiztonsági alrendszerek segítségével történik. A humánerőforrás fejlesztés, felkészítés, képzés, követelményei megegyeznek mind az állami rendszerekben szolgáló, mind a beavatkozó önkéntes szervezetekbe belépőkkel szemben.

Csak a magas szinten kiképzett, jól felszerelt gyakorlott önkéntes képes végrehajtani a kárterületen feladatokat. A képzés végrehajtása és az elsajátított képeség ellenőrzése, az egyén számára vizsga, a szervezett számára a minősítés jelenthet alapot a hatékony és biztonságos beavatkozáshoz. A program terület országában jelentős hagyománya van a beavatkozó szervezetek különböző szintű képzéseinek. A beavatkozók felkészítése sok más képzéshez hasonlóan alap, közép és felsőfokú képzési szintekre tagozódik, a programterületen, több kevesebb eltéréssel, nemzeti sajátosságokkal. A hivatásos és az önkéntes felé a készség, tudásszint elvárás a beavatkozás szintjén közel azonos. Természetesen egy rendvédelmi testület tagja és egy önkéntes közt a kötelezettségek területén elvárások különbözőzéséből adódó eltérések vannak melyeket képzés területén is érvényesíteni szükséges. A képzés alap és közép szintje, országonként eltérő megnevezéssel de egy közel azonos feladatott ellátó képzési helyet intézetet takar.

Általában az állami beavatkozó erők képzési intézményei vállalták, készültek fel, és végzik az önkéntes beavatkozó erők tagjainak képzését, és természetesen a beavatkozó szervezetek bevetésre kész minősítésében is részt vesznek. Magyarországon ezt a feladatot a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ látja el a felnőttképzés részeként. Katasztrófavédelmi Oktatási Központ Alapító Okiratából idézve a „*A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (KOK), mint a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvényben meghatározott, iskolarendszeren kívüli szakmai képzést folytató intézmény, közfeladatként a tűzoltóság, a katasztrófavédelem és a polgári védelem szakembereinek képzését, továbbképzését végzi a Kat. törvényben, a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvényben, valamint a vonatkozó jogszabályokban meghatározott feladatokat látja el.*” (Katasztrófavédelmi Oktatási Központ alapító okirata módosításokkal egységes szerkezetben, 2012.p.1.) Az iskolarendszeren kívül szakmai képzést folytató intézmény több telephelyen működő a gyakorlati képzést előtérben helyező, kiképző bázis szervezeti felépítése szerint két fő szervezetből (tűzoltó és tűzvédelmi szakképzés, szakmai képzések, katasztrófavédelmi (polgári védelmi, iparbiztonsági) szakképzések, szakmai képzések.,) áll. Ezek alá tartoznak a különböző osztályok, szakcsoportok, illetve egyéb intézmények. Az Oktatási Szervezet az oktatási igazgatóhelyettes irányításával működik, ami a Tanulmányi Osztályból, Tűzoltási és Mentési Szakcsoportból, Szaktechnikai Alkalmazási, Alapozó Ismereti és Hatósági, Katasztrófavédelmi és Iparbiztonsági és Nyelvi Szakcsoportból áll.

A KOK szakcsoportjai végzik:

- az oktatómunkát az egyes képzési szakokon, tanfolyamokon, továbbképzéseken;
- közreműködnek a szakmai vizsgáztatások lebonyolításában; kidolgozzák és naprakészen tartják a képzési programok, tantervek, a tanmenetek és más képzési dokumentumok szakterületükhöz tartozó részét;
- tervezik, szervezik és részben végzik az oktatáshoz szükséges jegyzetek, ismerethordozók készítését;
- közreműködnek a szakmai jogszabályok előkészítésében, véleményezésében;

- figyelemmel kísérik a tűzvédelmi, polgári védelmi és katasztrófavédelmi, valamint műszaki kutató és fejlesztő munka eredményeit, amelyet beépítenek az oktatás rendszerébe;
- javaslatot tesznek a képzés korszerűsítésére;
- közreműködnek a szakterületüket érintő területi kihelyezett képzés és vizsgáztatás felügyeletében;
- részt vesznek a katasztrófavédelmi-, tűzvédelmi-, polgári védelmi szervek, szervezetek vezetői állományának képzésében;
- igény szerint közreműködnek szakmai továbbképzések lebonyolításában;
- közreműködnek a belső képzés, szakképzés lebonyolításában, tájékoztatják a KOK más szervezeti egységeit az adott szakterületet érintő fontosabb változásokról és eredményekről;
- a naprakész, színvonalas oktatás érdekében kapcsolatot tartanak a BM OKF, valamint a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, továbbá a tűzoltóságok hasonló szakterületen dolgozó szervezeti egységeivel, indokolt esetben szervezik azok tagjainak külső előadóként való felkérését;
- jelzik a képzéshez szükséges eszköz és anyag igényeket;
- ellátják a tevékenységi körükkel kapcsolatos anyag nyilvántartási, raktárkezelési és karbantartási feladatokat;
- közreműködnek a szervezet EDR-készülékeinek rádiópróbáján; (KOK honlap,2020.)

A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ korszerű átdogozott, és folyamatosan fejlesztett, szakmai és vizsgakövetelményekre épülő, moduláris szakképzéseket biztosít az beavatkozó önkéntes szervezetek részére is. Egyértelmű szakmai elvárás, hogy a főfoglalkozású tűzoltók szakmai ismereteinek, képességeinek, tartalmában meg kell egyeznie a hivatásos tűzoltókéval alap-, közép- és felsőszinten egyaránt.

Az önkéntes (alkalomszerűen igénybe vehető) létesítményi és önkéntes jogállású önkormányzati tűzoltók képzése hasonló modulokkal rendelkezik. Az Önkéntes Tűzoltó Egyesületek az egyesületi törvény alapján létrejött civil szervezetek Magyarországon. Az Önkéntes Tűzoltó Egyesület tagjainak, csak a tűzoltó alaptanfolyam, sikeres elvégzése után, van lehetősége, beosztott tűzoltói, szaktevékenységet végezni, a szervezet keretében. Aki az Önkéntes Tűzoltó Egyesület (ÖTE) tagjaként további tudásra akar szert tenni, elvégezheti az önkormányzati és létesítményi tűzoltói tanfolyamot. Ezzel a végzettséggel szaktevékenységet irányító taggá válhat az önkéntes szervezeten belül. Az önkéntes tűzoltóknak is megvan a képzési struktúrából adódó lehetősége, hogy alap-, közép- és felsőfokú végzettséget szerezzenek. (9/2015. (III. 25.) BM rendelet, 2015.).

Ez a rendeletben meghatározott hármas felépítés a következő:

Alapszintű:

- legalább tűzoltó alaptanfolyami (40 órás) végzettség.

Középszintű:

- tűzoltó II. részszakképesítés,
- tűzoltás- és műszaki mentés-vezetői tanfolyam.

Felsőszintű:

- legalább önkéntes és létesítményi tűzoltó parancsnoki tanfolyam,
- vagy bármelyik a főfoglalkozású önkéntes, létesítményi, vagy hivatásos állományú tűzoltás részére meghatározott képesítés.

Természetesen az önkéntes beavatkozó szervezethez csatlakozott részére folyamatosan rendelkezésre áll a helyi képzés lehetősége is. Az egyéni ismeretek elsajátítása mellett az önkéntes beavatkozás hatékonyságának fontos tényezője a közös csoport készségek elérése. A veszélyhelyzeti és katasztrófavédelmi beavatkozások a résztvevők számára komoly veszélyeket jelentenek. Minden beavatkozásért felelős szeretné elkerülni a beavatkozó állomány sérüléseit és egészségének károsodását.

A résztvevők részére biztonságos hatékony beavatkozásnak két feltétele van, egyrészt készség szinten elsajátított egyéni és csoport beavatkozási képesség, másrészt korszerű és hatékony eszközrendszer és felszerelés. Az alap és közép szint mellett fontos az önkéntes szervezetek számára is felső szintű vezetés tudásanyagának megszerzése is. A program terület országában, több felső oktatási intézmény áll rendelkezésre, ezen feladatrendszer számára.

A CODE VDIC projekt végrehajtását nagyban növeli, az a magas szintű tudásanyag és képességek, amelyet az egyik román partnerünk a Kolozsvári Egyetem biztosít a végrehajtás során. A program területen, de szinte minden EU-tagállamban található alap és mester képzés a beavatkozó szervezetek szakemberei számára. A felsőfokú katasztrófa, tűz, árvíz védelmi karok, fakultások vagy intézetek, általában önálló szakirányt vagy szakot felügyelve integrálódnak be az adott ország egyetemén folyó műszaki, gazdaságtudományi, társadalomtudományi vagy igazgatási ismereteket biztosító alap- és mester szintű képzésekbe. A képzés felügyeletét az állami (katasztrófavédelmi) hatóság felügyeli. Az említett román partner mellett a Szlovák Köztársaságban a Zólyomi Műszaki Egyetem Faipari Karán, valamint a Zsolnai Egyetem Biztonsági Mérnöki Karán folyik tűz védelmi mérnöki képzés. Ezen intézmények többségében a gazdálkodó szervezeteknél, önkormányzatoknál és az államigazgatásban dolgozó, felsőfokú képzettséget megszerezni kívánó szakemberek képzése folyik.

Természetesen a rendészeti és honvédelmi szervek szakemberei és az önkéntes szervezetekben dolgozó szakemberek is folytathatnak itt tanulmányokat. Nem utolsósorban néhány információ a magyar önkétesek számára elérhető felsőfokú oktatásról.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen védelmi igazgatás szakon 2006-tól vált elérhetővé az alap és mesterszakon a katasztrófavédelmi képzés. A katasztrófavédelmi szakirány mellett, tűz védelmi szakirányon is folyt oktatás. Fontos része volt a biztonsági szakemberképzésnek a katasztrófavédelmi mérnök képzés. A jogutód Nemzeti Közszerológati Egyetem életre hívásával szinte minden beavatkozó felsőfokú képzést kielégítő szervezet jött létre. Katasztrófavédelmi Intézetben folyó szakember képzés színvonala biztosítja az önkéntes szervezetek fejlesztésének szakember igényét is.

A katasztrófavédelem alapképzési szak a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési területeket öleli fel, de a képzési ágat tekintve inkább a rendészetihez sorolható. A hat féléves alapképzés - amelybe beletartoznak a közös modulok, illetve a szakma-specifikus és a differenciált szakmai tantárgyak egyaránt - elvégzése után a hallgatók katasztrófavédelmi szervezetnél, a hivatásos, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságoknál, a közigazgatási és a gazdasági szervezetnél tudnak elhelyezkedni, ahol katasztrófavédelmi, tűzvédelmi (tűzoltói), iparbiztonsági feladatok ellátására lesznek alkalmasak. (NKE honlap, 2020)

A katasztrófavédelmi intézetben folyó képzés célja, hogy a végzett hallgatók alkalmasak legyenek az általános katasztrófavédelmi igazgatás részterületein (katasztrófa-megelőzés, katasztrófa-elhárítás szervezése, helyreállítás, polgári védelmi felkészítési feladatok ellátása), illetőleg a tűz megelőzési, tűzoltási, műszaki mentési, tűzvizsgálati, az ezzel kapcsolatos felkészítés és az elsődleges katasztrófa-elhárítási tevékenységek, továbbá az iparbiztonsággal kapcsolatos általános megelőzési és hatósági feladatok végzésére. A végzettekkel kapcsolatos követelmény, hogy szakfeladataikat önállóan, megfelelő irányítás mellett tudják ellátni, ugyanakkor legyenek alkalmasak a mesterképzésbe történő bekapcsolódásra és megfelelő gyakorlati tapasztalatok birtokában a szakterületen vezetői feladatok ellátására is.

A katasztrófavédelem alapképzési szak választható szakirányai a következők:

- katasztrófavédelmi műveleti (Disaster management operations),
- tűz védelmi és mentésirányítási (Fire prevention and rescue control),
- iparbiztonsági (Industrial safety).

Az egyetem Vízstudományi Kara a vízgazdálkodás mellett az árvízvédelem fontos tudományos műhelye is. Magyarországon tűzvédelmi képzést folytat még a Szent István Egyetem, Ybl Miklós Egyetem Építéstudományi Kara építő- és építészmérnöki szak tűz- és katasztrófavédelmi szakirányán. A programterületen változatos sokirányú képzés segíti, a katasztrófa és káresemények elhárítására, következményeink felszámolására, felkészülő szakembereket. A határmenti képzés együttműködési lehetőségét bővíti a EU tagállamaiban működő katasztrófavédelmi, tűzvédelmi és polgári védelmi felsőfokú képzést folytató oktatási intézmények

nemzetközi szakmai szervezete, az Európai Tűzoltó és Katasztrófavédelmi Iskolák Szövetsége (EFSCA). A szervezet elősegíti a nemzetközi így a határmenti beavatkozó önkéntes szervezetek humán erőforrás fejlesztési és tudományos tevékenységét is.

Beavatkozó önkéntes képzés általános tananyaga

Az önkéntes beavatkozó állomány minden alkalmazás, káresemény alkalmával folyamatosan változó helyzetekkel találja magát szemben. Az feladataik megoldása magas szintű elvárásokat feltételez. A tudásuk alkalmazásával és tapasztalataik, feldolgozásával meg kell próbálniuk minden helyzetben a tökéletes megoldást keresni a kihívásokra. Ritkán sikerül optimális minden igényt kielégítő megoldást találni. Személyes tapasztalatom, hogy az idősebb és képzettebb kollegák is hibáznak. A sok képzéssel, gyakorlással, enyhíteni, csökkenteni a kevéssel fokozni és a gyakorlás elhanyagolásával, elhagyásával előidézni lehet a beavatkozás hibáit. az önkéntesek legalább olyan fontos szerepet töltenek be a rendszerben, mint a hivatásosok. Az önkéntes beavatkozó társadalmi szervezetek, nagyrészt csak saját településük vagy közvetlen környezetük védelmére készülnek fel. Általában vonulás beavatkozás számot alacsony. Az eseteik nagy része a helyi kockázat szerinti gyakori típus alkalmazás, de nem zárható ki a magasabb képességet készséget igénylő eset sem. A ritkább vonulás miatti kisebb tapasztalat miatt még nagyobb hangsúlyt kell fektetni az oktatásuk, felkészítésük támogatására és ezen a téren található hiányosságok kiiktatására.

A képzésük fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni, legalább annyit kell rá áldozni, mint a hivatásosokéra, mind tartalmi, mind anyagi, mind szellemi téren. Az önkéntesek beavatkozásaik során sok esetben hamarabb érnek a helyszínre, mint a vonulási idővel és távolsággal hátrányban lévő hivatásosok. Az elsőnek érkező és az első beavatkozást elvégző egységnek a felelőssége hangsúlyozott, mert döntő beavatkozás sikerének elérésében. Az első kiérkezőnek a legnagyobb az esélye az életmentés végrehajtására, és a károk kiterjedésének minimalizálására. Az önkéntes beavatkozó képzettségi szintjének emelése, a képzés tananyagának minősége tehát a humánerő fejlesztés döntő kérdése. Magyarországon az irányadó a képzési követelmények és így a tananyag területén a 119/1996 (VII.24.) Korm. rendelet⁷², és a 32/2002. (XII.12.) BM rendelet⁷³.

Az egyértelmű állami követelmény rendszer ellenére több önkéntes szervezet dolgozott ki képzési tananyagot a beavatkozások tudásanyagának átadására. A programterületen, két oktatási irány tapasztalható, egyrészt a polgári védelmi beavatkozó, másrészt a tűzoltó képzés terület. A polgári védelmi beavatkozó ismeretek tananyag fejlesztését Magyar Polgári Védelmi Szövetség támogatja több éve. A szövetség képzési anyagai szabadon felhasználhatók. Külön mellékletben átdolgozva bocsátjuk a CODE VDIC projekt résztvevői számára. Az önkéntes tűzoltó képzés anyaga az önkéntes, létesítményi, vagy hivatásos tűzoltók számára megegyező és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szellemi terméke.

⁷² 119/1996. (VII.24.) Kormányrendelet az önkéntes tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról.

⁷³ 32/2002. (XII.12.) Belügyminiszteri rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ezirányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről.

Természetesen a tananyag fejlesztést és az oktatást támogatja Magyar Tűzoltó Szövetség. A tananyagok a programterületen három fő témakör körül, csoportosulnak Munka és baleset védelem, Beavatkozási műveletek, Eszköz, felszerelés és rendszer kezelői ismeretek. A határmenti önkéntes beavatkozás humán erőforrás fejlesztés is erre a tudásbázisra építhet. A képzési anyagok szintjei az egyéni elsajátítás és megmértetés, után a csoportos elsajátításra és készség szintű begyakorlásra helyezi a hangsúlyt. Mind a polgári védelmi, mint a tűzoltó képzés tananyagaival szemben magas elvárások fogalmazódtak meg. A tananyagok fejlesztése folyamatos a programterületen korszerű oktatás módszertani eljárás módok és eszközök integrálva jelennek meg a tananyagba.

A projekt felmérésre alapján felmerült képzési ismeret bővítési igény szerinti képzés tervezése, szervezése, végrehajtása

A CODE VDIC projekt fejlesztés fontos része a meglévő ismeretek bővítése. A projekt fejlesztési terve az általános fejlesztési alapelvekre épül. Az önkéntes beavatkozó szervezetek felszerelése szabályozott és részletes projekt előrehaladási folyamat során kerül végrehajtásra. Abban az esetben, ha a határmenti önkéntes szervezetek új feladatrendszerre új elemmel bővül, a legtöbb esetben új beavatkozási eljárás módokra és eszközökre van szükség a feladatok eredményes végrehajtásához.

Az új feladatok kapcsán felmerülő igény kielégítésére, vagy egy már meglévő eszköznek a saját követelményeinkhez illesztése, illetve egy új eszköz kifejlesztése a megoldás. Mindkét esetben beszélhetünk projekt igényfelmérésre épülő, kutatás - fejlesztési⁷⁴ és beszerzési tevékenységről. A projekt igényfelmérési időszakban kell megfogalmazni és pontosítani a Beavatkozás Műszaki Követelményeket, mely a beavatkozó felszerelések alkalmazási szintű, komplex műszaki követelménye. Beavatkozás Műszaki Követelmények a tervezés, a beavatkozás technikai, határmenti projekt szintű fejlesztés alapokmányát képezi. A projekt fejlesztés következő lépése, a megfogalmazott igények alapján történő beszerzés. Ami a rendelkezésre álló beszerzési lehetőségek felmérését jelenti, majd a beszerzésre kijelölt eszközök használói egyeztetés és ár/érték arány értékelés elvégzésével javaslat megfogalmazását, a beszerzési döntéshozatalhoz.

Természetesen a programterületen eltérő beszerzési szabályok és gyakorlatok vannak. De használói igény alapján beszerzett eszközök, szintén használó tapasztalatokra és képességekre épülő képzési ismeret bővítési igény megfogalmazását követelik. A fejlesztés az önkéntes szervezet, önkormányzat, egyház működési területének és projekt programterület kockázat felmérésre és elemzésére épül.

⁷⁴ A kutatás fejlesztés K+F olyan előre tervezett átfogó műszaki, gazdasági, tudományos tevékenység, amely a célul kitűzött általában felszerelés, technológia és szellemi termék kifejlesztése, korszerűsítése, illetve az ezeket megalapozó kutatási - feladat megoldására irányul.

Az elemzés mellett fontos tényező, hogy a projektpartnernél az eddigi veszélyhelyzeti, katasztrófa beavatkozási képességeinek alkalmazása során szerzett tapasztalatai alapján, milyen képesség hiányra épülő fejlesztési igény jelentkezik. Az igénymegfogalmazás után a következő fontos terület, a képességet növelő beszerzendő eszköz paramétereinek kiválasztása, a beavatkozó képesség eszközszerkeztáció kialakítása, és az integrált beavatkozó veszélyhelyzeti és katasztrófa beavatkozás vezetésért felelős szervezettel való egyeztetése, az eszköz nemzeti keretekben való alkalmazhatóságának tisztázása.

Az egyeztetésre épült beszerzés után tisztázni kell a képesség (eszköz) használatához szükséges jogosítványokat, szakmai képzési feltételeket. Minden eszköz rendszeresítési folyamatának része a használati utasítás kimunkálása melyben kijelölésre kerül az eszköz üzemeltetésért felelős személy. A használati utasításban kell elhelyezni az üzemeltetés tárgyi és személyi feltételeit, és az érvényes üzemeltetés jogosító okmányokat pl. munkavédelmi oktatás, tűzvédelmi szakvizsga, kisépkezelői vizsga stb.

Az elkészült Beavatkozó Képesség Fejlesztő eszköz használati követelményeinek felmérésére, egyeztetésére, több módszer létezik. Projekt követelmény, hogy minden beszerzett eszköz előzetesen egyeztetésre kerüljön és ezt felelős szervezet, vagy szervezetek aláírásukkal igazolják. Az eszközök üzemeltetési jogszabályi követelmények ismeretében fel kell mérni erre a feladatra kijelölt állomány rendelkezik-e a szükséges felhatalmazásokkal. A jogosítványok és felhatalmazások hiánya és érvénytelenségé esetén képzési tervet kell készíteni a hiány pótlására. A képzési terv a beszerzésre épülő humánerőforrás fejlesztési tevékenység alap okmánya.

Önkénteseink felkészültségének alapját a projekt partnerek által kidolgozott, CODE VDIC képzési program biztosítja, amelyben fontos szempontként kell kezelni, hogy a képzési terv rugalmasan igazodjon a civil, egyházi vagy önkormányzati szervezet beavatkozó képességeihez, tapasztalataihoz, valamint a projekt fejlesztés által megváltozott képességekhez, körülményekhez. Képzési terv, a felmért igények és jogszabályi követelmények, által kialakított képzés feladatának tartalmi, és időrendi részletezése.

A működtetés, munka és balesetvédelmi jogszabályokban meghatározott oktatási követelmények (munkavédelmi ismeretek) teljesítése mellett, a felméréstől függően az alábbi képzési ismeretek tervezése ajánlott:

- Általános polgári védelmi ismeretek
- Önkéntes beavatkozó szervezeti és CODE VDIC hálózat támogatási ismeretek.
- Általános elsősegély, és munka egészségügyi, ismeretek és eszköz használói egészségügyi felmérés (pl. Légzőkészülék).
- Katasztrófa elsősegély ismeretek.

- Tűzvédelmi ismeretek.
- Műszaki mentő USAR ismeretek.
- Árvízvédelmi ismeretek.
- Radiológiai-, biológiai- és vegyi védelmi (RBV) ismeretek.
- Híradó-kommunikációs ismeretek.
- Lakosságvédelmi műveletek (távolságvédelem) ismeretek.
- Beavatkozási és Lakosságvédelmi műveletek logisztikai támogatás ismeretek.

A képzési terv természetesen minden partnernél eltérő. A kimunkálásának fontos állomása Képzők Képzése munka műhely. Ahol az eltérő igények és nemzeti képzések összehangolásra kerül sor. A képzési tervek kimunkálásánál követelmény a beavatkozásért felelős állami szervezettel való egyeztetés. Az egyeztetést bizonyítja a képzési terv felelős szervezettel való jóváhagyás vagy állásfoglalást kérő levél, személyes egyeztetés (feljegyzés vagy jegyzőkönyv), megléte.

A képzési tervben szerepelni kell:

- a képzők, előadók szakmai jogosultságát bizonyító, alátámasztó dokumentumoknak. és a felkérés megbízás dokumentumainak.
- A képzés végrehajtásához szükséges feltételek biztosításnak.
- A képzés költségeinek.

A képzés tervezési okmányait természetesen mindig adott partnerország előírásai és követelményei alapján kell elkészíteni.

A képzés hatékonyságának ellenőrzése, a minősítés

A képzés hatékonysága, az elért képességek, meghatározóak a beavatkozó szervezetek alkalmazásai során. Az alkalmazás hatékonyságánál a leggyengébb láncszem elve érvényesül. A bevetés irányító felelősség vállalásának alapja jól felszerelt, magasan képzett, motivált beavatkozó. Képzés hatékonyságának ellenőrzése nemcsak beavatkozás minőségét, de a beavatkozásban résztvevők biztonságát is szolgálja. A programterület országainak katasztrófa veszélyhelyzeti, és sürgősségi beavatkozó szervezetei számára általános a felkészültség ellenőrzése, bevetési alkalmasság megmérése. *„A katasztrófák elleni védekezésre történő felkészüléskor fontos az önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek, valamint a mentőszervezetek, készenlétnek, felkészültségnek, riaszthatóságnak, alkalmazhatóságnak, a valós élethelyzetekre való felkészülésüknek ellenőrzése, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi erők önkéntesekkel való kiegészítése, a tényleges veszélyekre való felkészítés a cél.”* (Endrődi, I. 2012, p.12) állapítja meg a szerző magyarországi önkéntes szervezetek ellenőrzési minősítési tevékenységéről. A társadalmi és karitatív szervezetek a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő beavatkozó feladatok végrehajtásban Magyarországon kizárólag a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján vehetnek részt. Az országban működő

önkéntes polgári védelmi szervezetek és az önkéntes mentőszervezetek, a beavatkozásokban, a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben, kizárólag akkor vehetnek részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszer alapkövetelményeiről szóló 13/2013. számú BM OKF főigazgatói utasításban meghatározottaknak eleget tesznek, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, területi szerve, által lefolytatott eljárásban a beavatkozásra alkalmas minősítést kapták.

A minősített mentőszervezetekkel szemben támasztott főbb követelmények

Személyi állománnyal kapcsolatos követelmények:

- Érvényes tagsági viszonyban, munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álljon a mentőszervezettel, illetve annak tisztségviselője legyen.
- Rendelkezzen a vonatkozó jogszabályokban meghatározott egészségügyi, pszichikai, fizikai alkalmassággal, illetve a mentőszervezet által vállalt tevékenységre a vonatkozó jogszabályok által előírt szakmai felkészültséggel, alapvető elsősegély-nyújtási ismeretekkel.
- Az egészségügyi tevékenység ellátásához rendelkezzen a népegészségügyi szakigazgatási szerv engedélyével.

A mentésben való részvétel további feltételei:

- A szakmai képesítési és képzettségi alapkövetelményeknek való megfelelés, valamint a mentési képességre érvényes saját, vagy a mentőszervezet által kötött élet- és balesetbiztosítással való rendelkezés.

Műszaki, technikai követelmények:

- A mentőszervezet – mint üzemben tartó felelős azért, hogy a mentéshez használt eszközök rendeltetésszerű használatra alkalmas állapota megfeleljen a hazai jogszabályi, műszaki követelményeknek, egyéb adminisztratív előírásoknak.
- A mentőszervezetnek a katasztrófák elleni védekezés infó-kommunikációs rendszerébe történő belépését a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve engedélyezi.

A határmenti beavatkozás területén az első modulban már tárgyalt INSARAG követelmények az irányadók.

Gyakorlások módszertan, tervezés, szervezés, végrehajtás

Az önkéntes beavatkozó állomány képességeinek növelése, nagyrészt a gyakorlati képzés keretében valósul meg a programterületen. Ezért felkészülés során a gyakorlati ismeretek nyújtása és alkalmazása, a készségek kialakítása és fejlesztése érdekében végzett képzési tevékenység,

kiemelt prioritást kell, hogy kapjon. A gyakorlás tartalmát, időkeretét, szükséges eszközeit, végrehajtásának elégséges szintjét, a CODE VDIC Képzési Terve kell, hogy tartalmazza. Az önkéntes beavatkozó állomány körében szervezett gyakorlásoknál is figyelembe kell venni a felnőttképzés sajátosságait, az önkéntes jellegből fakadó adottságokat (motiváció pozitív hatása, kötelező jelleg hiányának bizonyos negatív hatása), az időbeosztást, a végzettségek, ismeretek különbözőségét, a tanulástól, mint rendszeres, rutinszerű tevékenységtől való időbeni el távolodást (újra meg kell tanulni tanulni). A gyakorlás, - vagy a magyar nyelvben is egyre inkább használt elnevezés alapján - a tréning kulcs szerepet játszik az önkéntes szervezetek hatékonyságának elérésében.

A módszeren általában a célhoz vezető utat, eljárásokat értjük. A gyakorlás módszer az önkéntes beavatkozó készség eléréséhez vezető utat, a tudás elsajátításához vezető eljárásokat jelenti, a tananyag közvetítésére, a tanítási folyamatnak a gyakorlatára ad választ. Meghatározza a motiválásnak, az előzetes ismeretek felidézésének, az új ismeretek nyújtásának, feldolgozásának, a tanultak alkalmazásának, a teljesítmény értékelésének "mikéntjét", folyamatait. A gyakorlás megszervezésének egyik alapfeltétele a megfelelő kiképző kiválasztása és felkészítése. A projekt felismerve ezen elv fontosságát szervezi meg a Felkészítők Felkészítése rendezvényt. A legfontosabb tényező CODE VDIC oktatások gyakorlások megszervezése során, az oktató és a hallgató közötti viszony. Jó kapcsolatuk a siker előfeltétele, a nem megfelelő kapcsolat kudarcra is ítélné a képzést. A projekt az alábbi elvárásokat fogalmazza meg az oktatóval szemben:

- elmélyült ismeretekkel rendelkezzen az oktatott tárgyköréről,
- biztos felnőttképzési módszertani ismeretekkel rendelkezzen,
- olyan légkört teremtsen, amely fenntartja a gyakorlásban résztvevők érdeklődését,
- támogassa az önirányító tevékenységet,
- vegye figyelembe és használja ki az oktatás során az egyén tapasztalatait és előismereteit,
- a tanulók aktív szereplői legyenek a képzési folyamatnak.

A motiváció az önkéntes szervezet fenntartásának alapja a gyakorlásban is fontos szerepet játszik. A tréning motívumok erőteljesen kapcsolódnak az önkéntes alkalmazás gyakorlati problémáihoz és igényeihez. A gyakorlás nem könnyű az érdeklődés fenntartása a készség szint elérésiig komoly feladata az oktatónak. Az önkéntesek olyan ismereteket igényelnek, amelyeket a beavatkozás során készség szinten, azonnal hasznosítani tudnak. A felnőtt ember praktikus gondolkodású, ami azt jelenti, hogy törekszik élethelyzetéből adódó igényeinek és szükségleteinek kielégítésére, a tanulás eredményeit alkalmazni kívánja. Az önkéntesek főleg azért tanulnak, hogy gyakorlati feladataikra megoldást találjanak, ezért tanításuknak lehetőség szerint problémaközpontú kell, hogy legyen.

Az élettapasztalatra támaszkodás gyakorlata

Az önkéntesek bevetési tapasztalata legalább annyira forrás értékű, mint a tananyag vagy a szakirodalom, az újabb tudás részben a tapasztalatok kritikai értékeléséből alakul ki.

Az önkéntesek teljesen új, idegen tartalmakat csak fenntartásokkal fogadnak be. Előnyös, ha a képzésben megjelenik önkéntes saját világa, egyéni tapasztalata, műveltsége is. Természetes kapocs ez a tanulás és az élet között. Az új fogalmak kialakítása is könnyebb, ha a tapasztalatokra építhetők, és a tapasztalatokból levont következtetések többet jelentenek az önkéntesek számára, mint az általánosító elmélet. Fontos tehát, hogy az oktató megismerje csoportját, tudja, milyen a résztvevők összetétele, előzetes tudásszintje.

Aktivitás, együttműködés, önállóság

Az önkéntes oktatás, gyakorlás az egyoldalú “tantárgyi” ismeretkörökkel szemben előnyben részesíti a valóságból vett helyzetek sokoldalú értelmezését. Felértékelődik az a fajta tudás, amelyet életszerű tapasztalatokkal szereznek meg. Az tanítási folyamat során lehetővé kell tennie, hogy az önkéntesek bekapcsolódjanak az oktatási folyamatba, azt, hogy a korábban megszerzett tudás hasznosuljon, a tanulók gondolkodása fejlődjön. Fontos az oktatási módszerek szakszerű alkalmazása, a szemléltetés, az készség szint elérését célzó ismétlésre épülő gyakorlások biztosítása. A felnőttoktatás keretei között hangsúlyos a résztvevők aktivitása, együttműködése és műveleti önállósága. Az együttműködést a csoport beavatkozás fogásait gyakorolni kell. Ha az emberi kapcsolatokat negatív érzelmek jellemzik, például szorongás vagy irigység a társak sikerére, akkor sem a gyakorlásban sem a bevetés során nem lehetünk eredményesek. Az bajtársi empátia, a bevetési összhang kialakítása segítség nélkül nem megy. Ezért fontos, hogy az önkéntes gyakorlási módszerek fejlesszék a tanulók öntevékenységet és társas készség elérését.

Az alkalmazott módszerek kiválasztása

A jó módszerválasztás információhoz juttatja az önkénteseket, érdeklődést ébreszt a tananyag iránt, erősíti a begyakorlási motivációkat, segíti az egyéni gondolatok, ötletek kibontakozását, hozzájárul a szükséges bevetési csoport kompetenciák megszerzéséhez.

Az önkéntes alkalmazási ismeretek begyakorlásához alkalmazható módszereket alapvetően meghatározza:

- a résztvevők nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetétele,
- a résztvevők szükségletei, szellemi színvonala, tanulási technikája,
- a résztvevők érdeklődése,

- az utolsó tanulási tevékenység óta eltelt idő hossza.
- a résztvevők tényleges tanulási lehetőségei.

A módszer kiválasztásának földrajzi aspektusa, hogy van-e a településen képző intézmény, van-e olyan képzési kínálat, ami a felnőtt tanuló igényeinek megfelel, hozzá tud-e férni a más településen lévő képzési kínálathoz időben, térben (távolságban) stb.

Technikai aspektusa, hogy rendelkezik-e a képzésben való részvételhez szükséges technikai eszközökkel és az azok használatához szükséges tudással, távoktatásban például számítógéppel, internet-hozzáféréssel és a beavatkozásakor használt egyéni és csoport eszközökkel.

Előképzettség

Fontos tisztázni, hogy a képzésben résztvevő milyen beavatkozási alapismeretekkel képzési eredményekkel rendelkezik. Ezért alapul a projekt humán erőforrás fejlesztése felmérésen. A módszerek kiválasztásánál sok tényezőt szükséges figyelembe venni.

Az Elsajátítandó Tartalom

A tartalmak a programterület nemzeti követelményei szerint különbözőek lehetnek, s más-más tartalom elsajátításához más-más módszer alkalmazása felel meg. De a módszer az adott célcsoporttól függően is változhat. (Más módszert igényel egy tűzoltó tanfolyam vagy egy tábori konyha szakmai továbbképzés levezetése egy magasan képzett csoportban, mint egy alulképzett csoport átképző tanfolyamán.) Az önkéntes oktatónak meg kell tudni terveznie, melyek azok az ismeretek, amelyeket bemutatás, és melyek azok, amelyeket begyakorlás formájában célszerű feldolgozni ahhoz, hogy a leghatékonyabban rögzüljön az önkéntesekben. Melyik anyagrész igényel több gyakorlást, melyik több csoportos vagy egyéni foglalkozást. Nélkülözhetetlen, hogy az oktató minden tanulóhoz odamenjen, megmutassa a nehezebb lépéseket, segítse őket a tovább haladásban, begyakoroltassa a műveleteket. Fontos a tanulási környezet: a szaktanterem berendezése olyan legyen, hogy a tanár minden tanulót megközelíthessen, segíthessen ellenőrizhessen.

A rendelkezésre álló gyakorló eszközök biztosítása

A képzés során a verbális üzenetet a meglévő tudást erősíteni lehet és kell lehet az oktatási eszközök (írásvetítő, diavetítő, projektor, számítógép, modellek, segédletek, plakátok, szóróanyagok stb.) és gyakorló eszközök (gyakorló pálya, rendszerből kivont, de oktatásra még alkalmas eszközök, és bevetési eszközök) segítségével. Ezeknek a gyakorlás tartalmának és a résztvevők létszámának megfelelő minőségben és mennyiségben kell rendelkezésre állniuk. Az egyéni felszerelésre vonatkozóan alapvető a saját eszköz használat.

Ellenőrző Gyakorlat módszertan, tervezés, szervezés, végrehajtás

Gyakorlat a beavatkozó önkéntes szervezetek alkalmazásra való felkészítésének fő formája, alapvető módszere, amelyen a résztvevők a különböző formában megszerzett, képességeik és ismereteik birtokában, egy valósághoz hasonló feltételezett helyzet alapján oldják meg ellenőrző feladataikat a következő típusok tervezésével, szervezésével, végrehajtásával. Az ellenőrző minősítő gyakorlat az önkéntes szervezetek részére 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szerint a beavatkozásra való alkalmasság ellenőrzésére szolgál. Az első paragrafus 32. meghatározza Magyarországon a Nemzeti Minősítési Rendszert, „ami a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve által kidolgozott szakmai követelményrendszer teljesítésén alapuló, 5 évente megújítandó minősítés.” (234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet, 2011. p. 1. § 32 pont). A projekt gyakorlaton résztvevő magyar szervezetek számára követelmény ezen minősítés elérése.

Törzsvezetési gyakorlat:

- a gyakorlat tervező, vezető, és ellenőrző csoport elméletben papíralapú, vagy elektronikus térképen, korlátozás nélküli helyszínen vezeti egy feltételezett helyzetben gyakorlatozó önkéntes személyi állományt;
- lehet egyfokozatú, amikor a feltételezés szerint egyfajta (vagy egy) eseményt kell megoldani a résztvevőknek a saját szervezetük beavatkozási kapacitásaival, és lehet többfokozatú, amikor több (különböző) esemény felszámolása a kitűzött cél, több szervezeti egység bevonásával.

Komplex valós helyzet beállításra határmenti közös beavatkozásra épülő gyakorlat

Egyrészt a gyakorlat a felkészüléssel kapcsolatos követelmények csoportkésztség további erősítését másrészt a megszerzett képességek (egyéni, csoportos) ellenőrzését jelenti. A gyakorlat tervezésénél, szervezésénél, végrehajtásánál további fontos cél a feladatot (feladatokat) megoldók (végrehajtók) támogatásának tesztelése más szervezetek bevonásával. A projekt gyakorlat kiemelt célja még a határmenti önkéntes együttműködés gyakorlása is. Gyakorlat, mint képzés elem fontos feladata a gyakorlati ismeretek nyújtása és alkalmazása, készségek kialakítása és fejlesztése érdekében.

Ezen képességek ellenőrzése vizsgálva, hogy CODE VDIC hálózati együttműködés keretében, hogyan hajtható végre határmenti közös beavatkozás a partnerek erőforrásainak közös használata egy kiterjedt határmenti katasztrófa kárhely esetén.

Az ellenőrző komplex gyakorlat keretében végzett képzési tevékenység, amelynek tartalmát, időkeretét, a szükséges eszközök minimumát a projekt katasztrófavédelmi humánerőforrás képzési program tartalmazza.

A gyakorlat célja:

- a) a teljesítmény, képességek és a felkészültség ellenőrzése;
- b) a tervek, eljárásrendek megfelelőségének ellenőrzése;
- c) a valósághű vagy ahhoz közeli körülmények közötti képzés megvalósítása;
- d) az új koncepciók, fejlesztések működőképességének és hatékonyságának ellenőrzése;
- e) a rendelkezésre álló eszközök ellenőrzése, a hiányosságok felmérése;
- f) a szervezetek közötti együttműködési feladatok begyakorlása.

Határmenti közös beavatkozás katasztrófavédelmi gyakorlat értékelése

A gyakorlat célja, a határmenti közös veszélyhelyzetkezelési képesség fejlesztése, a rendelkezésre álló erők, eszközök átcsoportosíthatóságának vizsgálata, valamint a védelmi igazgatási vezetési célú infokommunikációs eszközök alkalmazásának gyakoroltatása. A vezetési gyakorlat egy feltételezett esemény alapján, előre kidolgozott forgatókönyv szerint kerül végrehajtásra.

A gyakorlat során cél a döntési jogosultsággal rendelkező vezetők vezetési, irányítási képességének fejlesztése, az állomány tervező, szervező, végrehajtó munkájának gyakoroltatása és az ezzel kapcsolatos ismeretek, és a veszélyhelyzeti kommunikációs képesség, működőképesség felmérése. A beszerzésre került technikai eszközök állapotának ellenőrzése. A komplex határmenti közös beavatkozásra épülő gyakorlat célja, a veszélyhelyzet-kezelési képesség fejlesztése, az erők-eszközök átcsoportosításának gyakorlása, az átcsoportosítások valós lehetőségeinek vizsgálata, a feladatok időbeli megvalósíthatóságának vizsgálata, valamint a védelmi igazgatási célú infokommunikációs eszközök alkalmazásának gyakoroltatása. A komplex határmenti közös beavatkozásra épülő gyakorlat a projekt partnerek határmenti közös beavatkozó egységei, szakterületei közötti együttműködés gyakorlására a beavatkozási képességek, kapacitások ellenőrzésére szervezett foglalkozás.

A határmenti közös beavatkozás szimulációs gyakorlat célja, hogy a komplex gyakorlatot megelőzően, ahhoz szorosan kapcsolódva egy valós veszélyhelyzet-kezelési eseményre a lehető leghatékonyabban fel lehessen készülni, cél a különböző döntési jogosultsággal rendelkező CODE VDIC hálózat és a nemzeti irányítási, vezetési szintek munkájának, ismereteinek a gyakorlása, a határmenti közös beavatkozás komplex gyakorlat tervezési folyamatainak szükség szerinti módosítása, javítása.

A határmenti közös beavatkozás komplex gyakorlattervezési, koordinációs, kommunikációs és együttműködési folyamatainak lehető leghatékonyabb megvalósulása érdekében, az előre kidolgozott forgatókönyv valósághű eseményeinek szimulációs kimunkálásával segítik a képzési és ellenőrzési célok elérését. A gyakorlat fontos eleme a valósághoz közelítő helyszín, terep alkalmazása előzetes bejárása, gondos berendezése. A határmenti közös beavatkozás komplex gyakorlat EU és NATO terminológia szerinti teljes skálájú terepgyakorlat (Full-Scale Exercise, FSX), mint az Európai Unió által finanszírozott, hazánkban is megvalósuló projektek keretében lefolytatott gyakorlatok legnagyobb része.

A gyakorlat minősítése lehet megfelelt vagy nem megfelelt. A katasztrófavédelmi gyakorlatokat elsősorban szubjektív módon, értékelő értekezlet keretében értékeli a meghívott döntnökök és a projekt partnerek gyakorlatot vezető szakemberei.

Határmenti önkéntes beavatkozó humán kapacitás építés, lakosság tájékoztatási és kommunikációs feladatai

A lakosság tájékoztatása a lakosságvédelem szerves része, elsősorban polgári védelmi alapfeladat a programterületen. Ez a feladat minden lakosságvédelmi tevékenységet, stratégiát, komplex védelemi tevékenységet, illetve biztonságot garantáló eljárásrendet térben és időben tartalmaz.

A lakosság életének és az anyagi javak megóvását biztosító, információs és lakossági kényszerintézkedéseket megvalósító, vezetett tevékenység. Magyarországon 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet szerint, „a *Veszélyhelyzeti tájékoztatás: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által végzett tájékoztató tevékenység az érintettek számára, a katasztrófariasztást követően*” (234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet, 2011. p. 1. § 35 pont). Egyértelmű, hogy Magyarországon de programterület országaiban csak katasztrófavédelmi integrált rendszerben bekapcsolódva lehet ezen a területen tevékenykedni. Az egyeztetett információk eljuttatása fontos lehetőség az önkéntes szervezetek számára. A lakossággal való kapcsolattartás felhívja a figyelmet, az önkéntes szervezetek tevékenységének fontosságára. Növeli támogatottságukat és lehetőséget teremt az önkéntesek szervezet tagjainak bevetési állományának növelésére.

Lakosságfelkészítés módszerei civil szervezetek számára:

- Szakmai felkészítés (felkészítők felkészítése)
- Kiadványok (ajánlások, szakmai lapok)
- Rendezvények (fórumok, kampányok, előadások, munkaműhelyek, polgármesteri találkozók, testületi ülések stb.)

- Katasztrófavédelmi Prevenció Program készítése az állami, egyházi, önkormányzati, magán fenntartású intézményekben
- Önkéntes lakosságfelkészítői programok.

A felkészítés céljai:

- A kockázat csökkentése a tudatos és folyamatos tájékoztatás, felkészítés megszervezésével,
- A lakosság veszélyekkel szembeni rugalmas ellenálló képességeinek (reziliancia) növelése. A hatékony lakossági reagálás feltételeinek kialakítása növelése.
- A lakosság tájékoztatása a katasztrófavédelmi kötelezettségről, jogokról és az anyagi forrásokról (pl.: A lakosság ismerje azon kötelességét, hogy a katasztrófák elleni védekezésben köteles adatközléssel, személyes közreműködéssel, eszközök és ingatlanok rendelkezésre bocsátásával segédkezni),
- A célcsoportok igényeinek, adottságainak maximális figyelembevétele,
- A helyi lehetőségek (természetes és épített környezet, közösségi csoportok) eredményes felhasználása,
- A megelőzési kultúra eljárásmodok megismertetése, fejlesztése,

Speciális célcsoportok a lakosság védelme, felkészítése területén

A lakosság védelme és felkészítése tervezése során CODE VDIC projekt védelem fejlesztési stratégiája kiemelt figyelmet szentel az állami célcsoportokra a programterületen.

- fiatalok,
- idősek,
- veszélyeztetettek
- ellátásra szoruló állampolgárok

A projekt lakosságkampányai keretében, az idős és akadályoztatott emberek részére, komplex és integrált segítő támogató tevékenységet, támogató felkészítést, alakít ki, ami a sérült szellemileg és mozgásában korlátozott, és időskorú embereket támogatja rendkívüli helyzetben ellátás teljes folyamata során. Elősegíti az emberek alapvető és kielégítő létfeltételit biztosító tevékenységet rendkívüli, események katasztrófák esetén. A szövetség hangsúlyt helyez a veszélyhelyzetek esetén fokozottan hátrányosan érintett társadalmi csoportok védelmére.

Akiknek romlik esélyük a közösségi szolgáltatások eléréséhez és használatához. Ez pedig számukra rosszabb élet minőséget eredményez és veszélyhelyzetben fokozott figyelmet igényel. A fizikai akadályokon kívül információs és társadalmi akadályok is nehezíthetik egyes polgárok, társadalmi csoportok esélyeit.

Ezek egy része szembe ötlő (mint például a lépcső a kerekesszékesnek, vagy a táblára kiírt információ a gyengén látónak). Az akadályok más része viszont távolról sem ilyen nyilvánvaló.) A jelentős számú sérült szellemileg és mozgásában korlátozott egyre inkább előregedő lakosság mikrokörnyezetére ható pótlólagos forrás alkalmazásával kíván a projekt megvalósítása, lehetőséget biztosítani itt élő idős emberek életminőségének és biztonságérzetének növelése érdekében.

Szeretnénk egy hatékony modellt kidolgozni és működtetni melynek bevezetése minta értékű lehetne mind helyi mind nemzeti mind határmenti szinten. Az infokommunikációs társadalom fejlődésével járó negatív hatások fokozottan sújtják ezt a területet is. Hatása a környezetünkben egyrészt az alacsony képzettségű társadalmi csoportok kiszorulása munkaerő piacról, és ezzel járó elszegényedési folyamat indikált minden együttélési szabályt semmibe vevő réteg megjelenése és megerősödése, másrészt az egyre inkább előregedő lakosság problémái jelentős társadalmi feszültséget hordoznak. Veszélyhelyzetek esetén ez a csoport a leginkább kiszolgáltatott az események hatásainak.

A probléma kiküszöbölésére pozitív társadalmi folyamatok erősítésére alkalmas lehet tervezetünk, melynek megfelelő menedzsmentje esetén integrált összefogás közös felkészítés lakossági tájékoztatás tervezhető, szervezhető és hajtható végre. A sérült szellemileg és mozgásában korlátozott részére kialakítandó komplex és integrált segítő támogató rendszer lehetőségek vizsgálata mutatja, hogy sikeres tevékenység alapja mindenkor a reális helyzetfelmérésen alapuló elemzés erre alapuló fejlesztés hatékonyság növelése.

A kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés (a továbbiakban: távolsági védelem) a lakosságvédelem egyik leghatékonyabb módja, egyben a legösszetettebb polgári védelmi feladatrendszer is. A CODE VDIC projekt ezt a terület ugyanolyan fontos beavatkozásnak tartja, mint a közvetlen védekezési, mentési, elhárítási feladatokban való részvételt. Ismerve és részt vállalva e feladatrendszerben, a programterület hivatalos védelmi szervezeteinek, integráns részeként, lehet ezen a program területen elképzelésünket kialakítani.

3. modul: Határmenti önkéntes beavatkozás kapacitás fejlesztés képzési követelményeinek felmérésére épülő humán erőforrás képzés, tervezés, szervezés, és végrehajtás**CODE VDIC projekt kapacitás fejlesztési feladatai**

Napjaink egyik kihívása mind nemzeti mind nemzetközi szinten a közösségek számára a káresemények növekvő száma és a károk növekvő mértéke. Természetes, hogy ez a tény fejlesztésre, ösztönzi a közösségeket, mind állami, mind nem kormányzati szervezeti szinten.

Ez a kihívás, a képességeik hatékonyságának kiterjesztésére, kapacitásaik növelésére, fejlesztésre ösztönzi az önkéntes szervezeteket. A határok mentén a beavatkozó önkéntesek, kapacitás növelése, beavatkozási, védekezési hatékonyságának emelése, erő és eszköz többszörözése, aktuális fejlesztési kihívás. A kapacitás bővítése, nemcsak eszköz fejlesztési feladat, hanem célirányos humán erő forrás bővítő tevékenység is.

A projekt sikerét, a nyilvánosság felé való közvetítve, megnyerhetjük azokat, akik még nem tudták eldönteni, hogy vállalják-e a részvételt a védekezés során. Egyre fontosabb feladat, a katasztrófavédelmi önkéntesek, motivációjának növelése, és az integrált katasztrófa védelmi rendszerben tartásuk. A Zemplén Térségi Katasztrófa és Polgári Védelmi Szövetség kezdeményezte, a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Programban (2014-2020) való projekt létrehozását. Észak-Kelet Magyarország katasztrófavédelmi területen, feladatot vállaló, önkéntes szervezetei, a lakosság érdekében végzett tevékenységük, saját és lakosság rugalmas ellenállóképessége, és kapacitásainak fejlesztésére érdekében, kezdték meg, a felhívásukra jelentkező partnerekkel, a projekt kezdeményezés kimunkálását. A fejlesztés céljaiként, a katasztrófák és káresemények bekövetkezte esetén, a határmenti beavatkozási képességeiknek javítását, kapacitásainak növelését, határozták meg.

A támogatást egyrészt a tudás és tapasztalatátadáson alapuló, humán erőforrás fejlesztésre, másrészt eszközök és felszerelések, beszerzésére, kívánják felhasználni. A pályázati program kiírás TC8: Közös kihívások a biztonság területén tematikus célkitűzése 1. prioritás: A természeti és ember okozta katasztrófák megelőzését célzó közös tevékenységek, valamint vészhelyzetekben közös cselekvések támogatása a program területen. A gyorsuló ipari és technológiai fejlesztések, és az egyre gyakrabban előforduló, extrém időjárási körülmények, rendkívüli mértékben megnövelik, a társadalomra ható fenyegetéseket, kockázatokat.

Ezeket az egyre erősödő, sérülékenységeket, csak korszerű eljárasmódokkal, és korszerű eszközökkel, lehet kezelni. Az önkéntes szervezetek, projektszemléletű anyagi-technikai fejlesztése mellett, a humán erőforrás fejlesztést is integráns részként, és egyenrangú, szoros kapcsolatban lévő kérdéskörként, kezelik a projekt partnerei.

A résztvevő szervezetek (önkéntes és egyházi szervezetek és önkormányzatok) projekt fejlesztési iránya, feladatorientált jellegű. a gyakorlati alkalmazásra való felkészülés áll a középpontban. A fejlesztések a programterületen jelentősen növelik a lakosság biztonságát. A partnerek közös fejlesztő tevékenysége az alapja, a jövőben, a hatásos, közös, határmenti, önkéntes, segítségnyújtó, beavatkozásnak.

A közös munka alapján, növekvő kapacitások, mind nemzeti, mint térségi szinten, magasabb szintű és gyorsabb beavatkozást, tesznek lehetővé. A projekt célterületén, lévő térségek, mindegyike, egyedi földrajzi adottsággal rendelkezik, amely meghatározza, a katasztrófa kockázataik típusát. A partnerek első feladata a kockázatot beazonosítása, mint például az árvíz, erdő bozotttűz és szélsőséges időjárási viszonyok. A projekt során a partnerek a legmodernebb eszközökkel és módszerekkel, továbbá vizsgálják, és térképezik, a közös, határokon átnyúló kockázatokat és veszélyeket. Habár a nemzeti szintű kapacitásbővítés, folyamatos mind a négy országban.

A nyelvi akadályok és az eltérő szabályozások, és rendeletek miatt, a határokon átnyúló, vagy nemzetközi, együttes erők még nem kellő mértékben, használhatók. A projekt kedvező háttér feltételeket kíván biztosítani, ezen problémák csökkentésére. A projekt megvalósítása a következő kihívásokra kínál megoldást:

- Katasztrófavédelmi kérdések terén alacsony a határon átnyúló együttműködés szintje;
- A helyi katasztrófavédő szervezetek képességeinek fejlesztése szükséges képességeik növelése érdekében;
- A lakosság kevésbé ismeri a vészhelyzetekkel kapcsolatos reagálási lehetőségeket;

A projekt megírását ösztönző kihívások ellentételezésére, egyrészt határmenti önkéntes beavatkozó összefogást és információcserét lehetővé tevő hálózat, létrehozását másrészt anyagi, technikai, és humanerőforrás fejlesztést célozták meg a projektben résztvevő szervezetek.

Az önkéntes szervezetek projekt szemléletű anyagi-technikai fejlesztését a humán erő forrásokkal egyenrangú, azokat kiegészítő és szoros kapcsolatban lévő kérdéskörként kezelik a projekt partnerek. A lakosság élet- és vagyonbiztonsága, a gazdaság és a kritikus infrastruktúra elemek biztonságos működésének biztosítása és védelme, kiemelkedően fontos közbiztonsági feladat. A katasztrófák elleni védekezés, a programterület teljes területén létfontosságú állampolgári feladat. Az Európai Unió stratégiájának eredményessége jelenti programterületen élő magyar szlovák román állampolgárok biztonságának egyik fő szegmensét, de az ukrán veszélyhelyzet kezelés alapelvei szintén ezen stratégia alapelveit tartalmazzák. A katasztrófák megelőzésére, valamint az azokra történő felkészülésre és reagálásra való kollektív képesség fokozás. Amit az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU Határozata deklarált.

„Jelentősen nőtt a természeti és ember okozta katasztrófák száma és súlyossága, valamint arra, hogy – különösen az éghajlatváltozásból és a számos természeti és technológiai veszély lehetséges kölcsönhatásából eredően – a jövőbeli katasztrófák valószínűleg még szélsőségesebbek és összetettebbek lesznek, és mélyreható és hosszabb távú következményekkel fognak járni, egyre fontosabb a katasztrófavédelem integrált megközelítése”. Az Európai Uniónak elő kell mozdítania a szolidaritást, illetve támogatnia kell és ki kell egészítenie a tagállamok polgári védelem terén végrehajtott fellépéseit, valamint meg kell könnyítenie azok koordinálását, hogy javuljon a természeti és ember okozta katasztrófák megelőzésére, az azokra való felkészülésre és reagálásra szolgáló rendszerek hatékonysága.

A nemzeti védelem feladata:

- a katasztrófák hatósági megelőzése;
- a bekövetkező polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtása;
- a védekezés megszervezése és irányítása;
- a káros következmények felszámolása;
- a helyreállítás-újraépítés megvalósítása.

Nemzeti stratégiákra épülő rendszerek működése abból az alapelvből indul ki, hogy az állampolgároknak joguk van a biztonságra, de annak megteremtésében nekik maguknak is tevékenyen részt kell venniük. A fenntartható fejlődés a közösségek biztonságos életvitele számára a ciklikusan ismétlődő veszélyhelyzetek katasztrófák jelentik a legnagyobb kihívást. A problémakör kezeléséhez elengedhetetlen a közösségi összefogás, az együttműködés a civil társadalom teljes kapacitásainak bevonása. A programterületen a folyamatosan változó biztonsági környezetben a kihívások, kockázati tényezők és fenyegetések ma már több síkon – az egyének, közösségek, államok és régiók szintjén, valamint globális szinten – jelennek meg, és az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, valamint transznacionális szereplők széles körét érintik.

Mára elengedhetlenné vált a biztonság politikai, katonai, gazdasági és pénzügyi, társadalmi, ezen belül emberi és kisebbségi jogi, valamint környezeti dimenziójának együttes kezelése. Európai Unió értékrendjébe tagozódó, és a főbb uniós elvekhez illeszkedő határozat irányt mutat, az új szükséges, rendszer elemek megvalósításához, melyhez szükséges a projektszemléletű minden résztvevő igényeire épülő stratégiai önkéntes kapacitás fejlesztés.

A kockázati tényezők között számos új, a XXI. században kialakult, illetve a modern globalizációs folyamatok hatására napjainkban kialakult, vagy a geopolitikai és természeti folyamatok hatására átalakult előtérbe került veszélyforrás található.

A kapacitásfejlesztési stratégia egyik elengedhetetlen része mind a négy ország vonatkozásában az önkéntes beavatkozó szervezetek szerepe. A polgári védelem szerepe a biztonságos élet- és munkakörülmények fenntartása, amelyet az ország biztonsági rendszerébe integrálva a megelőzés, a védekezés és a helyreállítás egységes feladatrendszerében hajt végre megkérdőjelezhetetlen a kárpát régióban. Alapvetően rendvédelmi feladat, szoros együttműködésben, a lakosságtól a közigazgatáson át a vállalkozói és karitatív szerveken keresztül a társadalom minden szereplőjével. A közelmúlt történései felértékeltek és ma a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelem az egyik legaktuálisabb nemzeti feladat ebben a régióban.

Egyértelmű, hogy a biztonság nem egyszerűen technológiai műszaki probléma, hanem komplex társadalmi kérdés, nem egyszerű helyi szűk behatárolt szakmát érintő feladat, hanem nemzeti érdekekre épülő európai, sőt globális ügy, és nem számíthatunk rövid távú probléma megoldásokra ezen a területen. Tehát hosszútávú hálózati együttműködésre épülő fejlesztést igényel. Az európai unió szubszidiaritás eleve támogatja helyi fenyegetések elleni helyi közösségek összefogására épülő fejlesztési kezdeményezéseket. A stratégia készítés célja éppen azoknak a területeknek az azonosítása a válsághelyzet kezelés területén, amelyeknél a legnagyobb eltérés mutatkozik a jelenlegi helyzet és a projektben kitűzött célok között.

A biztonsági ökoszisztéma fejlődése ugyan jórészt öntörvényű, ám a fejlődés kiegyensúlyozottsága, a szektor irányítási előnyök kihasználása, illetve az esélyegyenlőséget vagy a fenntarthatóságot fenyegető veszélyek elhárítása érdekében az államnak folyamatosan ellenőrizni szükséges a rendszer fejlődését, biztosítva, hogy a biztonsági rendszer ne billenjen ki tartósan az egyensúlyi állapotból és mindenkor hatékonyan alkalmazható legyen.

Az önkéntes szervezetek, önkormányzatok egyházi szervezetek pedig, ha részt kívánnak vállalni a feladatrendszerben mindenképpen meg kell felelniük a katasztrófa védelmi rendszer követelményeinek. Tehát a projekt fejlesztés eszközbeszerzés és humán erőforrás fejlesztés része egyaránt a nemzeti katasztrófa védelemért felelős hatóságokkal való egyeztetésre kell, hogy épüljön. Mivel partnerek eltérő nemzeti katasztrófavédelmi rendszerben tevékenykednek ezért nem lehet egységes a felmérésre épülő egyeztetés, de a későbbi hálózatra épülő közös tevékenységhez szükséges a közös módszertan.

A rendszerek alkalmazhatóságát meghatározzák a rendelkezésre álló kapacitások. A XXI század egyik legnagyobb kihívása a gyors változás mind társadalmi mind technológiai szinten, ami sokszor kérdésessé teszi egy szervezet feladatainak hatékony megvalósíthatóságát. A veszélyhelyzetek kezelése területén hatványozottan jelentkezik a hatékony kapacitás fejlesztés igénye. Természetesen ez nem csak hivatásos feladatrendszerben, hanem az önkéntes szervezetek területén is rendkívül fontos.

Mind a civil mind a hivatásos katasztrófa védelmi szervezetek működési környezetében olyan technológiai, gazdasági, társadalmi változások bontakoztak ki, amelyek elengedhetlenné teszik az erőforrások fejlesztési célú projektjeinek megvalósítását. A fejlesztés feladatainak megvalósítása, a programterületen jelentősen növeli a lakosság biztonságát, elősegíti határmentén élő közösségek közeledését, az európai unió célkitűzéseink megvalósítását, értékeinek megőrzését.

CODE VDIC projekt humán kapacitás fejlesztési feladatai

A projekt human erő fejlesztés fontos eszköze, a határmenti önkéntes beavatkozás fejlesztési CODE VDIC projekt célkitűzéseinek megvalósításának. Az önkéntesek emberi erőforrásainak növelését, egyrészt a társadalom mind szélesebb rétegének a lakossági kampányok végrehajtásával segítségével történő bevonása, másrészt a meglévő állomány megtartása/fejlesztése/képzése biztosítja. A

z önkéntes emberi erőforrás fejlesztési tevékenység, az egyénnek, a határmenti önkéntes beavatkozó szervezet tagjaként, mint a fejlesztés alanyának, a célirányos tudás alapú, felkészítési, képzési, képesség növelő, tevékenységét jelenti. A képzés a határmenti önkéntes beavatkozó szervezetek igényeinek felmérésére épül. A képzési igények megfogalmazását a programterület kockázati tényezőinek változása és az új beszerzett felszerelések, technológia kezelésének elsajátítása indokolja.

Az alapigény megfogalmazása a tevékenységet meghatározó kockázat elemzésre és beavatkozó szervezet jelenlegi képességeire épül. A katasztrófavédelmi műveletek hatékonyságának egyik legfontosabb feltétele a magas szintű humán erőforrások alkalmazhatósága. A terület kiemelt figyelmet érdemel, mert a rendszer fenntartásához és a jelentkező feladatok elvégzéséhez szükséges képességek közül a legnehezebben pótolható a képzett és felkészült szakember. A közelmúlt története azt mutatja, hogy az anyagi és technológiai szükségletek jóval könnyebben pótolhatók mind az elveszett nem alkalmazható állomány. Emberi erőforrás-menedzsment, normál vállalati formáinál jóval bonyolultabb tevékenység a vészhelyzet kezelés területén.

A menedzsment azon funkciója, mely az emberekkel, mint a szervezet erőforrásával foglalkozik, melynek célja, hogy biztosítsa a műveletekben résztvevők leghatékonyabb felhasználását a szervezeti és az egyéni célok katasztrófavédelmi stratégiából adódó taktikai műveletek megvalósítása érdekében.

A humánerő fejlesztés végrehajtását nehezíti az a tény, hogy hivatásos állomány mellett nagyrészt ugyanolyan követelmény szintű elvárások teljesítési igényel, alkotja a műveletben résztvevő állományt az önkéntes szervezetekben lévő humán erő is. Az önkéntes szervezetekben nagy hangsúlyt kell fektetni a folyamatos kommunikációra, az önkéntesek bevonására a motiváció fenntartására, a vállalt feladatokkal való azonosulásra, ezek az önkéntes szervezet stratégiáját befolyásoló és alapvetően a szervezet létét fennmaradását meghatározó tényezők.

A beavatkozó önkéntes képzés speciális jellemzői igénylik az önkéntességben részt vállalók, és a szervezet állandó támogatását, a kapacitások megőrzését. Az önkéntes nem fogy el az alkalmazás során, sőt értékesebbé válik tapasztalatokat szerezve.

Az önkéntes nem raktározható, ha nem tudjuk folyamatosan fenntartani, az érdeklődését, akkor elhagyja a szervezetet. Mint egyén, innovatív (megújulni képes), döntéseket hoz, vagyis képes befolyásolni a szervezet teljesítményét. Ezen a területen legnagyobb kihívás, az önkéntes állomány megtartása és folyamatos fejlesztése. Az önkéntes humán kapacitás megőrzés és növelés fontos társadalmi érdek, hiszen önkéntes szervezetek alkalmazása mindenhol a világon a leginkább költséghatékony megoldás. A lényegét a tervezett szervezeti képzések biztosítják.

Katasztrófavédelmi emberi erőforrás menedzsment humán erőforrás fejlesztés alatt az önkéntes szervezet, személyzetfejlesztést értjük, ez egy folyamatos tevékenységsorozat, amely szervezett tanulást, készség szintű begyakorlást, jelent abból a célból, hogy az egyént képessé tegye veszélyhelyzeti műveletekben való részvételre a CODE VDIC projekttevékenység keretében.

Az emberi erőforrás fejlesztés projekt tevékenység céljai:

- A reagáló képesség növelése.
- A rugalmasság növelése.
- A motiváció és az integráció növelése.
- Képzett önkéntesi gárda biztosítása.
- Az egyéni igények figyelembevétele.

A szervezetfejlesztéssel kapcsolatos követelmények

- A szervezeti változási folyamathoz illeszkedjen a fejlesztési program
- A képzésnek az önkéntes szervezet számára fontos tényezőkre kell irányulnia.
- Tervezett, szervezett, gondos előkészítést igénylő tevékenységként kell kezelni.
- A szervezet stratégiájára, küldetésére, céljaira és szervezeti kultúrájára kell, hogy épüljön.

Tagságra épülő civil szervezetek, amelyek legitimitásukat a tagcsoportjaik létéből és alkalmazási hatékonyságukból és a tagságnak, illetve más nonprofit szervezeteknek és a katasztrófavédelem állami feladat átvállalásnak nyújtott szolgáltatások sikerességétől származtatják.

A magyar veszélyhelyzeti, polgári védelmi, általános civil önszerveződési területen működő kísérleteknek igazolják, hogy a helyi szervezetek tudatosan vállalják, hogy projektszinten vannak, be új erőforrásokat újíttják meg tagságukat.

Ha munkájuk minősége megfelelő lesz, az a taglétszám bővülésével és a civil/állami/ szektor elismerésével a rendszer bővülésével fog járni. Ami a közösségék és az állampolgárok alapvető érdeke. A projekt humán erőforrás fejlesztés szintjén, kockázat és tevékenység elemzésre épül. Fontos elem a beszerzett eszközök használói jogosítványainak és készség szintű begyakorlásának biztosítása, Csak a megfelelő engedélyekkel jogosítványokkal rendelkező és készség szinten begyakorolt eszközhasználó képes a hatékony és gyors beavatkozás megvalósítására. A projekt másik humán kapacitás fejlesztési feladata, a lakosság rugalmas alkalmazkodóképességének (reziliancia) és felkészültségének javítása érdekében tervezett, lakossági kampány tevékenység.

A rendezvények fókuszában, a lakosság életének és anyagi javainak megóvása, és rugalmas ellenállóképességének fejlesztése áll, nélkülözhetetlen eleme a CODE VDIC projekt humán kapacitás fejlesztési tevékenységének. A kampányt lakosság bevonásával, és lakossági krízis érzékeny, célcsoportok (ifjúság, Időskorúak, fogyatékkal élők) bevonásával kell megszervezni. Célja a veszélyhelyzeti felkészítés, információátadás, információ csere, helyi fórumok, nyílt napok, különféle biztonsághoz kapcsolódó rendezvények keretében. A kampány egyrészt helyi veszélyeztetettség figyelembevételével, készít fel, a káresemények rendkívüli helyzetek kezelésére, másrészt bemutatja a projekt lakosság védelme érdekében végzett munkáját, eredményeit, a projekt célkitűzéseit határmenti önkéntes kapacitás fejlesztés hatását a biztonságukra!

A kampány egyrészt a helyi médiákon keresztül (újságcikkek, települési, intézményi, honlapokon való megjelenés, helyi televízió és rádió interjú stb.) másrészt valamilyen biztonsághoz, projekteseményhez kapcsolódva, részeként keretében kerül megrendezésre. A kampány a helyi szintű önkéntes beavatkozó, együttműködési gyakorlással, közösen tervezve, erősíti projekt fejlesztések hatását. A Középiskolások Közösségi Szolgálat és a Cserkész mozgalom, szintén jelentős segítség lehet ebben. Felkészítésük és cselekvő közreműködésük, megfelel a projekt célkitűzéseinek bevonásuk jelentős mértékben növelheti az önkéntes beavatkozó szervezetek jelenlétét.

A kampány szervezéséhez, a projekt kommunikációs eszközöket, biztosít (weblap, tájékoztató kiadvány, szórólap és hirdető táblák) melyeknek használata, pontos átgondolt tervezéssel kiegészíti és hatékonyabbá teszi a projektcélok elérését! A kampány rendezvények megszervezése, jó lehetőséget teremt arra is, hogy az állampolgárok véleménye javaslata eljusson a CODE VDIC hálózaton keresztül döntéshozókhoz, a határ mindkét oldalán, tovább erősítve a védelmi tervezés hatékonyságát a programterületen.

CODE VDIC projekt humán kapacitás fejlesztés tervezése

A projekt önkéntes beavatkozó emberi erőforrás kapacitás tervezése, egy projekt célkitűzésekben, meghatározott, jövőbeli állapot elérését célozza. Azon dinamikus és alkalmazkodó folyamatok számba vételét jelenti, ami szolgálni képes a projekt céljaként megjelölt, jövőbeli állapot elérését, a változó környezet figyelembevételével.

A projekt fejlesztési igényeinek felmérésére épült, tervezési tevékenység, egymásra épülő lépések logikai sorozatát jelenti, amely révén a küldetésben megfogalmazott jövőkép, elvárás, illetve a felmért igény megvalósíthatóvá válik. A tervezés során a célok, a megoldandó feladatok rendszert alkotnak, azok egymással szorosan összefüggnek. A tervezési folyamat első állomása a tervezéshez szükséges információk összegyűjtése.

A CODE VDIC projekt elgondolása szerint a fejlesztés a programterület kockázatainak és a projektben résztvevő önkéntes beavatkozó szervezetek tevékenységének, fejlesztési igényeinek felmérésére épül. A projekt humán erő fejlesztési tervezési tevékenység is erre épül. Az elemzés mellett, fontos tényező, a projektpartner eddigi veszélyhelyzeti, katasztrófa beavatkozási képességeinek, alkalmazása során szerzett tapasztalatok. Az elemzések alapján megfogalmazható, hogy milyen képesség hiányra épülő fejlesztési igény jelentkezik.

Az igény megfogalmazás után, a következő fontos terület, képességet növelő beszerzendő eszköz, paramétereinek kiválasztása. Beavatkozó képesség fejlesztés felszerelés, eszköz, szolgáltatás, specifikáció kialakítása és az integrált beavatkozó veszélyhelyzeti és katasztrófa beavatkozás vezetésért felelős szervezettel való egyeztetése. Az eszköz nemzeti keretekben való alkalmazhatóságának tisztázása.

Az egyeztetésre épült beszerzés után, tisztázni kell a képesség (eszköz) használatához szükséges jogosítványokat, szakmai képzési feltételeket. Minden eszköz rendszeresítési folyamatának része a műveleti használati utasítás kimunkálása. Melyben kijelölésre kerül az eszköz üzemeltetésért felelős személy. A műveleti használati utasításban kell elhelyezni, az üzemeltetés tárgyi és személyi feltételeit, és az érvényes üzemeltetés jogosító okmányokat, (pl. munkavédelmi oktatás, tűzvédelmi szakvizsga, kisgépkézeli vizsga stb.).

Projekt követelmény, hogy az eszközök üzemeltetési jogszabályi követelmények ismeretében, fel kell mérni erre a feladatra kijelölt állomány, rendelkezik-e a szükséges felhatalmazásokkal. A jogosítványok és felhatalmazások, hiánya vagy érvénytelensége esetén, képzési tervet kell készíteni a hiány pótlására. A szükséges hiányzó képességek és jogosítványok megszerzését, és az integrált együttes alkalmazásra történő felkészülésre, a beavatkozó egység nemzeti előírások szerinti minősítésben való részvételt szabályzó „Humán erőforrás fejlesztési, felkészítési és kiképzési tervet” kell minden projekt partnernek készíteni. A humán erőforrás szükségletek, az alábbi területen jelentkeznek. A beszerzett eszközök használatához a következő képzési igény felmérés szükséges, hogy önálló alkalmazásra képes, hatékony szervezet, megfeleljen az integrált katasztrófavédelmi rendszer követelményeinek.

- A szervezet mozgási, szállítási, és alkalmazási igényét biztosító járművek;
- Egyéni felszerelések;
- Bevetési alkalmazási feladatok végrehajtásához szükséges felszerelések;

- Szervezet logisztikai és háttértámogató igényeit kiszolgáló felszerelések anyagok;

JAVASOLT FELMÉRÉS KÉRDŐÍV. (MINTA)

Eszközök megnevezése: (minden beszerzett felszerelésre el kell készíteni)

Egyéni felszerelés		
Sorszám	Megnevezés	Darabszám
1.	Védőruházat	
Sorszám	Vonatkozó szabványok előírások.	
	30/2018. (II. 28.) Korm. rendelet az egyéni védőeszközök megfelelőségét értékelő szervezetek kijelölésének és tevékenysége felülvizsgálatának szabályairól - A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény. 2/2002. (II. 7.) SZCSM rendelet az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségük tanúsításáról. 13/2004. (IV. 19.) FMM rendelet az egyéni védőeszközök megfelelőségét vizsgáló, tanúsító, ellenőrző szervezetek kijelölésének részletes szabályairól és az Európai Bizottságnak, illetőleg az Európai Unió tagállamainak való bejelentéséről, valamint a kijelölési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról. 65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről. 1996. ÉVI XXXI. TÖRVÉNY A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról 45/2011. (XII. 7.) BM RENDELET A tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett foglalkozási ágakról, munkakörökről, a tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezésről és a tűzvédelmi szakvizsga részletes szabályairól. 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól. 15/2010. (V. 12.) ÖM RENDELET A tűzoltási, műszaki mentési tevékenységhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságáról. 22/2009. (VII. 23.) ÖM RENDELET A tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítvány beszerzésére vonatkozó szabályokról.	

• A jogszabályok alapján megvizsgált szükséges jogosítványokhoz és képzettségekhez szükséges képzési igény.				
Sorszám.	Képzés megnevezése, leírása	szükséges létszám/fő	Rendelkezésre álló képzett létszám/fő	képzési igény létszám/fő

A jogszabályok alapján megvizsgált jogosítványok és képzettségek szerint.

Az eszköz felelős használója XY /önkéntes tűzoltó/mentő csoporttag/stb.

A beszerzett eszköz üzemeltetését és a szükséges képzésen való részvételt vállalom:

Név:

Dátum:

Aláírás:

aláírás

Az eszköz biztonságos folyamatos üzemeltetéséhez még X személy szükséges. Az eszköz felelős használója. A beszerzett eszköz üzemeltetését vállalom:

A beszerzett eszköz üzemeltetését és a szükséges képzésen való részvételt vállalom:

Név:

Dátum:

Aláírás:

Minden eszköznél hasonló módon kell megvizsgálni, felmérni a beszerzett eszköz üzemeltetésének jogszabályi, képzési feltételeit. A felmért információk alapján készül el Humán Erőforrás Fejlesztési, Felkészítési És Kiképzési Terv. A sikeres és sikertelen önkéntes beavatkozó szervezetek között, nem a beavatkozás műszaki-technológiai fejlettségben vannak meghatározó különbségek, hanem a szervezetben dolgozó önkéntesek képességeiben. Az emberi erőforrások fejlettsége és a beavatkozó önkéntes szervezet teljesítőképessége közötti összefüggések rámutatnak a tervezés fontosságára. A terv első eleme a fejlesztésben résztvevő, használók kiválasztása.

A használói elemzés, tevékenység tervezés és értékelés alapja a sikeres önkéntes képzésnek. Az alkalmazásban résztvevő specifikáció, amit személyenként meghatározza az önkéntes alkalmazás követelménynek és az ismeretek, képesség és gyakorlat azon minimálisszintjét, amely szükséges az önkéntes alkalmazáshoz.

Az egyéni alkalmazói követelményekre vonatkozó információk három fő területet érintenek:

- Ismeret Ez az elem általában az előírt végzettséget, az adott feladathoz minimálisan szükséges tudásszintet foglalja magában.
- Képesség A képesség fizikai, szellemi, felelősség vállalási és készség szintű begyakorlási követelményeket jelent, amelyekre az adott beosztás betöltése során a feladatok elvégzése érdekében feltétlenül szükség van.
- Készségek Az alkalmazás során megfigyelhető magatartásra, bizonyos feladatok elvégzésében való jártasságra vonatkozó elvárások, amelyek hasonló területen folytatott gyakorlathívén szerezhetők meg.

CODE VDIC Képzési Terv javaslat

A Humán Erőforrás Fejlesztési, Felkészítési És Kiképzési Terv alapvetően felnőttképzést jelent melynek tervezését csak képzési program alapján lehet folytatni. A terv formai követelményei megjegyznek a Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENI Cross-border Cooperation Programme 2014-2020 program láthatósági előírásaival <https://huskroua-cbc.eu/documents/visibility-documents>; de projekt partnerek tervezési gyakorlata is alkalmazható a láthatósági szabályok betartásával.

A képzési program tartalmazza:

- a képzés során megszerezhető kompetenciát,
- a képzésbe való bekapcsolódás és részvétel feltételeit,
- a tervezett képzési időt,
- a képzés formáit (előadás, bemutatás, begyakoroltatás),
- a tananyag egységeit (moduljait), azok célját, tartalmát, terjedelmét, a tananyag egységekhez rendelt elméleti és gyakorlati óraszámot,
- a maximális csoportlétszámot, a képzésben résztvevők listáját.
- a képzésben résztvevő teljesítményét értékelő rendszer leírását, (a szükséges normák)
- a képzésről, illetve a képzés egyes egységeinek (moduljainak) elvégzéséről szóló igazolás kiadásának feltételeit,
- a képzési program végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, ezek biztosításának módját (képzés biztosítás).

A projekt képzéssel foglalkozó szakemberei számára ez a program az alapidokumentum, ezzel minden meghirdetett és megvalósított képzésre vonatkozóan rendelkezni kell.

A képzési program elkészítéséhez a következő vázlat ad biztos, gyakorlati eligazodást:

1. A képzés pontos megnevezése, tartalmi jellemzése;
 2. A képzési cél pontos megfogalmazása;
 3. Modulonként az adott egység célját, tartalmát (a feldolgozásra kerülő témakörök megnevezését), terjedelmét és óraszámát;
- Célszerű megadni a felhasználásra kerülő forrásokat (könyvek, jegyzetek stb.); Az adott modulban a gyakorlatok tételes leírását, lényeges elemeik megjelölését, óraszámát; *"Modul: Tanítási vagy tananyagegység, amely egy logikailag összetartozó ismeret-anyagnak önállóan kezelhető, meghatározott személyi és tárgyi feltételekkel behatárolt, mérhető kimenetű, önállóan is tanítható része. A modul ismeretanyagának elsajátítását követően a képzésben résztvevő személy képes lesz az ismereteket, készségeket, képességeket, tulajdonságokat meghatározott szinten alkalmazni, illetve további tanulmányai során felhasználni."* (2001. évi CI. Törvény a felnőttképzésről, 29. § 17 pont)

4. A méréshez használt módszerek, eszközök meghatározása;
5. A szervezés feladatai: időtartam, létszám, a szervezés módja stb.;
6. A személyi és tárgyi feltételek részletes megjelölése, leírása:

A tervezés során meg kell határozni és a tervben rögzíteni:

- ki vezeti a képzést, kik és mit oktatnak a képzés keretében,
 - kik lesznek a hallgatók, milyen körből kerülnek ki (kiknek szól a képzés),
 - az irodalmi források, jegyzetek biztosítása (beszerzése),
 - a képzés helye feltételei, követelményei,
 - a képzéshez szükséges eszközök biztosítása,
 - kiknek, hova, miként ajánljuk,
 - a részvétel feltételei: alkalmazáshoz szükséges végzettség, életkor stb.;
7. A képzés kompetenciájának leírása (mire teszi képessé a hallgatót a képzés/melyek azok az ismeretek, azok gyakorlati alkalmazásának szintje, személyiségjegyek/), amely egy önkéntes bevetési feladat során alkalmasságot biztosít;
 10. A képzés milyen dokumentumot ad (képzettség igazolása);
 11. Formai elemek - dátum aláírás.

Minden projekt keretében folyó tanfolyamról, tréningről rendelkezünk kell ilyen képzési tervvel, programmal.

A képzések terve

A projekt partnereknek, minden tanfolyamhoz (tréninghez) képzési tervet szükséges készíteni, vagy külső szolgáltató esetén készíttetni, amely a konkrét feladatokat rögzíti. A tanfolyam tervének a következőket kell tartalmaznia, ajánlásunk szerint (a programterület nemzeti gyakorlatai szerint eltérhet ez nem jogszabályi előírás, hanem a gyakorlatot szolgáló segédlet):

- Mindenekelőtt a cél meghatározása szükséges. Mire akarunk képezni, átképezni, tovább képezni, milyen cél érdekében kerül sor a képzésre. A cél nem más, mint az elérendő eredmény. Tehát egy tanfolyam esetében pontosan, konkrétan meg kell határoznunk, hogy mit akarunk elérni és miért, minek érdekében. Ez nem formális tényező, hanem ha jól sikerül ezt megfogalmaznunk, akkor motivációs tényezővé (miért áll érdekében valakinek?) válik.
- A tervnek pontosan meg kell határoznia, hogy kiket készít fel, kiknek a tudását teszi teljesebbé a tanfolyam (tréning). Körül kell határolni a tervezéskor, hogy milyen képzettségi szinttel rendelkezőket fogunk bevonni a hallgatók körébe.
- Fontos a felkészültségi szint ahhoz, hogy a célt és a képzési tartalmat összhangba tudjuk hozni. A kor szerinti összetétel is mérlegelendő, mert bizonyos esetekben előnyös a vegyes életkor, más helyzetben pedig homogénebb csoport-szerkezet előnyösebb.

- A képzési céllal összhangban megtervezzük a tanfolyam (tréning) tartalmát, valamint az alkalmazandó módszereket. Az előbbieket ismeretében meghatározzuk, hogy milyen időtartam szükséges a feladat teljesítéséhez. A tartalomhoz hozzá rendeljük az eszközöket, vagyis milyen könyv, jegyzet és tanári segédletek kellenek az eredményes oktató, képző munkához (a felkészítéshez).
- A terv fontos része, hogy a képzést hol és kikkel valósítjuk meg, miként biztosíthatók a személyi és tárgyi feltételek.

Az előzőekben a hosszabb ideje érvényesülő tervezési törekvések fontosabb elemeit vettük számba, ami a szakirodalomban is megfogalmazást nyert különböző formában.

Az projekt partneri képzési terv vázlata

Ez a tanfolyamot (tréninget) szervező, a megvalósítás módját biztosító, lebonyolító partner vagy az általa megbízott (szervezet, termelő vagy képző vállalkozás stb.) gyakorlati tennivalóit foglalja magában. Ezt a képzést megvalósító partner vagy megbízott szervezetnek saját tevékenységéhez kell elkészítenie, ebben kell rögzíteni mindazon tényezőket, amelyek a zavartalan képzéshez hozzájárulnak.

Ennek vázlata a következő:

- a képzés megnevezése, tartalmi behatárolás,
- a képzés célja,
- a képzés konkrét tartalma (a feldolgozásra kerülő elméleti témakörök, az ezekhez kapcsolódó gyakorlatok, ezek időtartama egyenként, alkalmazott tesztek stb.),
- a képzésben alkalmazott módszerek,
- a mérés, értékelés módja,
- a tervezett időtartam,
- a képzésbe bekapcsolódók köre, a részvétel feltételei,
- a képzési csoport minimális, illetve maximális létszáma,
- a megszerezhető kompetencia,
- a képzés személyi és tárgyi feltételei,
- költségvetés.

Azzal a gondolattal zárjuk ezt a fejezetet, hogy CODE VDIC projekt, minden érintett képzést tervező szakembere munkáját a leírt ismeretekre alapozva eltudja végezni.

Közös Felkészítés (Kiképzők Felkészítése)

A CODE VDIC projekt elgondolása szerint az eltérő önkéntes felkészítési jogszabályi környezet és gyakorlatok miatt szükséges a partnerek humán erőforrás fejlesztési, felkészítési és kiképzési tervezési tevékenységének koordinálására egy ilyen rendezvény tervezése, szervezése, végrehajtása.

A rendezvény egyrészt a közös módszertan tervezet megtárgyalására és elfogadására szolgál, másrészt a humán erőforrás tervezésében résztvevő szakemberek részére biztosít lehetőséget szakmai információ cserére. Reméljük, hogy a rendezvényen megtárgyalásra kerülő Határokon Átnyúló Önkéntes Hálózat Képzés, Módszertan és Program Kézikönyv tervezete a projekt humán erőforrás tervezési tevékenységéhez minden szükséges információt biztosít.

A tervezet jobbításához, pontosításához várjuk szakmai észrevételeiket, kiegészítéseiket. A tananyagok megosztását a vezető partner honlapján tervezzük, jelenleg egy külön mappában szeretnénk megosztani a

<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1L1hbxchrGzvXM3ZcpIDTUpcYrJOiWGkS> CODE

VDIC meghajtón.

Felhasznált irodalom

Endrődi, I. (2012). A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe az új katasztrófavédelmi törvény alapján. VÉDELEM ONLINE: TŰZ- ÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZAKKÖNYVTÁR, XIX (5), 11–14.

Yokohama stratégia, forrás: UNISDRhttps://www.unisdr.org/files/8241_doc6841contenido1.pdf

Yokohama programfórum tanulmányai, forrás: UNISDRhttps://www.unisdr.org/files/31468_programmeforumproceedings.pdf

United Nations, Report of the World Conference on Disaster Reduction (Kobe, Hyogo, Japan, 18-22 January 2005). forrás: UNISDR<http://www.unisdr.org/wcdr/intergover/official-doc/L-docs/Final-report-conference.pdf>

UNISDR Strategic Framework 2015-2021. forrás: UNISDRhttps://www.unisdr.org/files/51557_unisdrstrategicframework20162021pri.pdf

Az Európai Parlament 2010. szeptember 21-i állásfoglalása a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióról szóló bizottsági közleményről (2009/2151(INI)), forrás: Európa Parlament http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0326+0+DOC+XML+V0//HU#def_1_1

A bizottság közleménye az európai parlamentnek, a tanácsnak, az európai gazdasági és szociális bizottságnak és a régiók bizottságának A 2015 utáni hyogói cselekvési keret: kockázatkezelés az ellenálló képesség kiépítéséért. forrás: COM/2014/0216 finalhttp://publications.europa.eu/resource/cellar/ba5da81b-bf47-11e3-86f9-01aa75ed71a1.0014.04/DOC_1

Polgári Védelem: Európai Unió rendszere. forrás: BM OKF http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_nemzetkozi_eu,

Földi L., Halász L., Domokos E. (Szerk.): Környezetmérnökök katasztrófavédelmi feladatai, Veszprém, Pannon Egyetem Környezetmérnöki Intézet, 89 p. (Környezetmérnöki Tudástár; XXXIII.) ISBN: 978-963-396-000-4. forrás: MKWEB http://mkweb.uni-pannon.hu/tudastar/anyagok/33-Katasztrofa_v2.pdf

EU assists Sweden in fighting forest fires, forrás: European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations,https://ec.europa.eu/echo/news/eu-assists-sweden-fighting-forest-fires_en

COM (2016) 71 final, A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, Éves jelentés az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi politikáiról, valamint ezek 2015. évi végrehajtásáról Brüsszel, 2016. december 01, forrás: European Union, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HU/COM-2016-751-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF>

European Commission Daily News 12 / 02 / 2019, forrás: European Union, http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-19-1070_en.htm

European Commission - Press release, forrás: European Union, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6766_en.htm

NATO Review, NATO Lisbon Summit Edition. forrás: NATO, <https://www.nato.int/docu/review/2010/Lisbon-Summit/New-Nato/EN/index.htm>

EADRCC Consequence Management FieldExercise "SRBIJA 2018", forrás: NATO, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_10/20181004_1810-SRBIJA-2018-FACTSHEET.pdf

Vigorous Warrior 19 NATO Exercise, in Romania https://english.mapn.ro/cpresa/5084_Vigorous-Warrior-19-NATO-Exercise,-in-Romania

HUSKROUA/1901Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI CBC Program 2014-2020 A Bizottság C (2015) 9180. számú határozata, Útmutató pályázóknak, [Online]. forrás: CBC, <https://huskroua-cbc.eu/calls/3rd-call-for-proposals>

Jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) forrás: Jogszabálykereső,
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

A/RES/42/169, forrás: United Nations, General Assembly, Distr: General, 11.12. 1987
<http://www.un.org/documents/ga/res/42/a42r169.htm>

A/RES 44/236, forrás: United Nations, General Assembly,
<https://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r236.htm>

A/RES/60/195, forrás: United Nations, General Assembly, Distr: General, 02.03.2006
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/60/195,

A/RES/67/209. forrás: United Nations, General Assembly, Distr: General, 12.03.2013
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/209

A/57/150, Strengthening the effectiveness and coordination of international urban search and rescue assistance, Letöltés dátuma: 2020. 07. 12., forrás: United Nations, General Assembly
https://www.insarag.org/images/stories/GA_Res_57-150_English.pdf,

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 2010/c 83/01, 1. Fejezet XXIII. cím, 196.cikk, forrás: EUR-Lex,
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.HUN&toc=OJ:C:2010:083:TOC#C_2010083HU.01004701

91/396/EEC: Council Decision of 29 July 1991 on the introduction of a single European emergency call number, forrás: EUROPA PUBLICATIONS
<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0691fe73-4881-4858-ae8f-b0bb4266c474/language-en>

98/22/EC, Council Decision of 19 December 1997 establishing a Community action programme in the field of civil protection. forrás: EUR LEX <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31998D0022>

1999/847/EC, Council Decision of 9 December 1999 establishing a Community action programme in the field of civil protection, forrás: Official Journal No. L 327, 21/12/1999 p. 0053

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6042e5af-cfab-4f7e-af39-ea1c96d95c90/language-en>

2007/779/EK, Euratom határozat (2007. november 8.) a közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus kialakításáról, forrás: EUR LEX HL L 314., 2007.12.1., <https://publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/7aba5be5-1c33-49a5-b7da-4993d82a6d2d/language-hu>

2001/792/EK határozata (2001. október 23.) polgári védelmi segítségnyújtási beavatkozások terén a fokozott együttműködés előmozdítását segítő közösségi eljárás kialakításáról, forrás: EUR LEX, HL L 297., 2001.11.15., magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 6. kötet, http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=Decision&an_doc=2001&nu_doc=792

2007/162/EK, Euratom határozata (2007. március 5.) a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásáról, forrás: EUR LEX HL L 71., 2007.3.10., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32007D0162>

Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról, forrás: Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 347/924, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1313>

COM (2017) 772 final Az európai parlament és a Tanács határozata az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat módosításáról, forrás: EUR LEX, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017PC0772&from=EN>

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, Letöltés dátuma: 2020. 07. 05., forrás: EUR LEX 2010/c 83/01, 3. fejezet, VII. cím, 222. cikk, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.HUN&toc=OJ:C:2010:083:TOC#C_2010083HU.01004701

7/2018. (XII. 17.) KKB határozat az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló Európai Parlament és Tanács 1313/2013/EU Határozat 6. cikk a) pontja alapján, a nemzeti katasztrófakockázat-értékelés felülvizsgálatáról, valamint az Európai Bizottság részére történő megküldéséről szóló jelentés elfogadásáról, forrás: Magyar Közlöny, <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2019/5.pdf>

1384/2014. (VII. 17.) Korm. határozat Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről szóló jelentésről, forrás: Magyar Közlöny, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK14097.pdf>

Katasztrófavédelmi Oktatási Központ Alapító Okirata. forrás: Net Jogtár, <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A12K2815.MKA&targetdate=&printTitle=Ktasztr%C3%B3fav%C3%A9delmi+Oktat%C3%A1si+K%C3%B6zpont&getdoc=1>

9/2015. (III. 25.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ez irányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről. forrás: Net Jogtár, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500009.bm>